

ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1. การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เอสโครว์

1.1 ความเป็นมาของเอสโครว์

คำว่า เอสโครว์ นั้นมาจากภาษาฝรั่งเศส คือคำว่า Escroue แปลว่า ม้วนกระดาษ หรือ แผ่นหนังที่สมัยก่อนใช้แทนหนังสือเล่ม ในอดีตเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ จะทำการใช้เครื่องมือ ในรูปแบบของโฉนดในการโอนทรัพย์สินที่ดินไปให้บุคคลอื่น เมื่อมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆเป็นที่เรียบร้อย เครื่องมือที่เรียกว่า Escroue นี้จะถูกมอบให้บุคคลที่สามพร้อมกับคำสั่งต่างๆ และจะมีผลกลายเป็นโฉนดเมื่อการปฏิบัติได้บรรลุ เช่น การชำระเงินตามที่ได้กำหนดไว้ ต่อมาจึงเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า เอสโครว์ แปลว่า โฉนดหรือตราสาร (A Deed) ข้อผูกมัด หรือพันธกรรม (A Bond) หรือพันธบัตร ใบกู้ยืมเงินตรา (Money) หรืออสังหาริมทรัพย์แปลงหนึ่ง ที่มอบไว้ให้บุคคลที่สามเป็นผู้พิทักษ์รักษาไว้ และทำการมอบหมายให้กับผู้รับ (Grantee) เมื่อได้รับการปฏิบัติเงื่อนไขเป็นที่เรียบร้อย⁵

ในการซื้อขายที่ดินนั้นสามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้เอสโครว์ก็ได้ ในเมืองเล็ก ๆ ซึ่งประชากรมีจำนวนไม่มากเอสโครว์ไม่ใช่สิ่งจำเป็น เพราะผู้คนจะรู้จักกันและเชื่อถือกัน และการครอบครองกรรมสิทธิ์ของที่ดินก็จะไม่สลับซับซ้อน แต่ในเมืองใหญ่ การใช้เอสโครว์นับว่าเป็นส่วนประกอบที่ถูกนำมาใช้ในการซื้อขายจนเป็นเรื่องปกติในตอนที่สัญญา ตลอดระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 50 ปี (นับจนถึงปี ค.ศ. 1939) เอสโครว์ถูกใช้เป็นเครื่องมือที่เพิ่มความสะดวกรวดสบายในกระบวนการซื้อขายที่อยู่อาศัย⁶

⁵ ชมรมธุรกิจตัวแทนการค้าอสังหาริมทรัพย์แห่งประเทศไทย, การซื้อ - ขายอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เอสโครว์ในสหรัฐอเมริกา, (อัครสำเนาะ), หน้า 1-2.

⁶ Cribbet, J.E. *Principles of The Law of Property*. Brooklyn: The Foundation Press, Inc., 1962, pp.161-162.

1.2 คำนิยามของเอสโครว์

เอสโครว์ - บุคคลที่สามที่มีหน้าที่อย่างเป็นทางการต่อทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในการส่งมอบโฉนดที่ดิน เมื่อมีการปฏิบัติในทุกขั้นตอนที่จำเป็นในการปิดการขายอสังหาริมทรัพย์⁷

เอสโครว์ - การมอบเงิน เอกสาร หรืออื่นๆไว้กับบุคคลที่สาม พร้อมกับการกำหนดคำสั่งในการส่งมอบต่อให้กับผู้อื่น เมื่อได้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่กำหนดแล้ว⁸

เอสโครว์ - เงิน, หลักทรัพย์ หรือทรัพย์สิน หรือตราสารใดๆที่เก็บรักษาโดยบุคคลที่สามเพื่อส่งมอบต่อจนกว่าจะได้รับการปฏิบัติตามเงื่อนไขของสัญญาแล้ว⁹

เอสโครว์ - อสังหาริมทรัพย์, เงิน หรือสิ่งที่มีค่าที่อยู่ในการดูแลของบุคคลที่สามที่ระบุไว้ในข้อตกลง

เอสโครว์ - การถือเงิน และหรือเอกสารโดยบุคคลที่สามที่ไม่มีประโยชน์ได้เสียในระหว่างคอยที่จะปฏิบัติตามคำสั่งซึ่งจะถูกกำหนดโดยการจัดการเอสโครว์¹⁰

เอสโครว์ - การซื้อขายซึ่งมีบุคคลที่สามทำหน้าที่เป็นตัวแทนของทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ในการดูแลรับผิดชอบในการจัดเก็บเอกสาร และแจกจ่ายหรือชำระเงินค่าสินค้า¹¹

เอสโครว์ - การฝากเครื่องมือ และเงินพร้อมด้วยคำสั่งไว้ที่บุคคลที่สามที่เป็นกลางซึ่งเป็นผู้ถือข้อกำหนดตามข้อตกลงในสัญญาซื้อขาย¹²

เอสโครว์ - เอกสารแห่งข้อตกลงที่ถือโดยบุคคลที่ 3 จนกระทั่งหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายคู่สัญญาได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้¹³

เอสโครว์ - สิ่งของใดๆที่ได้ฝากไว้กับบุคคลที่สาม ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเงิน เอกสารสิทธิพันธบัตร หรืออสังหาริมทรัพย์ สิ่งของเหล่านี้จะมีการส่งมอบต่อไปเมื่อเงื่อนไขและข้อตกลงร่วมกันของตัวการทั้งสองฝ่ายได้รับการปฏิบัติครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว

เอสโครว์ - กระบวนการที่มีการฝากสิ่งของใดๆ แก่บุคคลที่มีไว้เป็นคู่สัญญาในการซื้อขาย ทั้งนี้เพื่อส่งมอบต่อเมื่อได้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดแล้ว¹⁴

⁷ Shenkel, W.M. *Marketing Real Estate*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1980, pp. 466

⁸ Wofford, L.E. *Real Estate* New York: John Wiley & Sons, 1988, p. 478.

⁹ Downes, J. *Dictionary of Finance and Investment Terms* (1985): p. 116.

¹⁰ Wiedemer, J.P. *Real Estate Investment*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1989, p. 297.

¹¹ Dennis, M.W. *Residential Mortgage Lending*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1992, p. 276.

¹² Meisel, S.J. *Real Estate Finance*. California: The Dryden Press, 1987.

¹³ Bannock, G. *International Dictionary of Finance* (1989): p. 73.

¹⁴ พัลลภ กฤตยานันท์. เอสโครว์กับการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์. หน้า 4-5.

เอสโครว์ - กระบวนการซึ่งแต่ละฝ่ายได้ฝากเงินและเอกสารไว้ เมื่อเงื่อนไขทั้งหมดได้รับการปฏิบัติครบถ้วน โฉนดอาจจะถูกส่งให้ผู้ซื้อ และเงินก็จะถูกส่งให้ผู้ขาย¹⁵

เอสโครว์ - ข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเครื่องมือที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อจัดสรรเงินหรือหลักทรัพย์ที่ฝากไว้แก่บุคคลที่สาม ซึ่งเรียกว่าตัวแทนเอสโครว์ (ตัวแทนเอสโครว์) โดยผู้โอน (Grantor) เพื่อสำหรับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันของฝ่ายที่สองซึ่งเรียกว่า ผู้รับโอน (Grantee) ตัวแทนเอสโครว์จะดูแลรักษาสิ่งที่ฝากไว้จนกระทั่งเงื่อนไขที่ตกลงไว้ได้รับการปฏิบัติครบถ้วน ผู้โอนจะไม่ได้รับสิ่งที่ฝากไว้กลับคืนยกเว้นว่าผู้รับโอนไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้ในสัญญาเท่านั้น และผู้รับโอนจะได้รับสิ่งที่ฝากไว้เมื่อเงื่อนไขได้รับการปฏิบัติจนครบถ้วน¹⁶

เอสโครว์ - เอกสารซึ่งเก็บไว้ในความครอบครองของบุคคลที่สาม จะไม่มีผลทางกฎหมายจนกระทั่งผู้รับโอน (Grantee) ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้ครบถ้วน เมื่อเงื่อนไขได้ถูกปฏิบัติตามจนเสร็จสมบูรณ์ เอกสารจะถูกส่งไปยังผู้รับโอน¹⁷

เอสโครว์ - เงินที่ถูกเก็บรักษาโดยบุคคลที่สามจนกระทั่งเงื่อนไขทั้งหมดในสัญญาได้รับการปฏิบัติจนครบถ้วน¹⁸

ในหนังสือ Dictionary ของ สอ เสถบุตร ฉบับ Library Edition ได้ให้ความหมายคำว่า เอสโครว์ไว้ว่า “เอกสารหรือสัญญาที่ให้บุคคลที่สามถือไว้จนกว่าจะเป็นไปตามเงื่อนไขจึงมีผลบังคับตามนั้น”

1.3 นิยามของเอสโครว์ในกฎหมาย

นอกจากนิยามของเอสโครว์ในตำราต่างๆ ดังข้างต้นแล้ว ในทางกฎหมายรัฐต่างๆ ในสหรัฐก็ได้นิยามคำว่า เอสโครว์ ไว้ต่างๆ เช่น

1.3.1 ประมวลกฎหมายแพ่งของรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Civil Code)

ประมวลกฎหมายแพ่งของแคลิฟอร์เนียได้บัญญัติคำว่า เอสโครว์ ไว้ในมาตรา 1057 ดังนี้ “สิ่งที่จะมอบโอนอาจจะมีการนำไปฝากไว้กับบุคคลที่สามโดยผู้โอน (grantor) เพื่อทำการส่งมอบต่อไปแก่ผู้รับโอน (grantee) เมื่อได้มีการดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้แล้ว เมื่อบุคคลที่สามที่รับฝากสิ่งที่จะมอบโอนนั้นได้ทำการส่งมอบให้กับผู้รับโอนแล้ว การมอบโอนจึงจะมีผล สิ่ง

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

¹⁶ Devids, L.E. *Dictionary of Banking and Finance* (1965): p. 89.

¹⁷ Perry, F.E. *Dictionary of Banking* (1979): p. 83.

¹⁸ Richards, R.M. *Personal Finance*. Illinois: Scott, Foresman and Company, 1964, p. 216.

ที่จะมอบโอนเมื่อยังอยู่ในความครอบครองของบุคคลที่สามเพื่อให้ทำการโอนต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด”¹⁹

1.3.2 ประมวลกฎหมายการเงินของรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Financial Code)

มาตรา 17003 ได้ให้คำนิยามของ เอสโครว์ ไว้ดังนี้ “ธุรกรรมใดๆ ที่บุคคลหนึ่ง, เพื่อจุดประสงค์ในการขาย การมอบโอน การก่อภาระผูกพัน หรือการให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ หรือขายอสังหาริมทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่น ทำการส่งมอบเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร เงิน หลักฐานแสดงกรรมสิทธิในอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ หรือสิ่งอื่นใดที่มีมูลค่าแก่บุคคลที่สาม เพื่อให้ถือไว้จนกว่าจะเกิดเหตุการณ์ตามที่ระบุไว้ หรือจนกว่าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจะได้รับการปฏิบัติเสร็จสิ้น เมื่อนั้นจึงจะมีการส่งมอบโดยบุคคลที่สามนั้นแก่ผู้รับโอน ผู้โอน ผู้ให้ค้ำประกัน ผู้รับค้ำประกัน เจ้าหนี้ ลูกหนี้ ผู้ต้องประกัน ผู้ประกัน หรือตัวแทนหรือพนักงานของบุคคลใดนั้น”²⁰

1.3.3 หนังสือศัพท์กฎหมายของ โกลด์ โสภาคย์วิจิตร ให้ความหมายคำว่าเอสโครว์ว่า หมายถึง นิติกรรมสัญญาหรือเอกสารที่มอบไว้ให้บุคคลที่สามเก็บไว้ชั่วคราว จนกว่าคู่สัญญาได้ชำระหนี้ตามเงื่อนไขแล้วค่อยส่งมอบเอกสารนี้แก่ผู้รับโอน ปัจจุบันนี้อาจหมายความรวมถึงเงินที่คู่ความหรือคู่สัญญานำมาวางศาล หรือนำมามอบไว้ให้บุคคลที่สามถือไว้ก็ได้ ในกรณีที่ยังตกลงกันไม่ได้ ว่าฝ่ายใดมีสิทธิในทรัพย์สินนั้น

2. การซื้อขาย อสังหาริมทรัพย์ โดยใช้เอสโครว์ ในต่างประเทศ

2.1 หลักการและแนวคิดของเอสโครว์ในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

เอสโครว์เป็นขั้นตอนการดำเนินงานขั้นสุดท้ายในกระบวนการซื้อขายทรัพย์สิน ในสัญญาซื้อขายนั้นผู้ซื้อตกลงว่าจะซื้อ และผู้ขายตกลงว่าจะขาย สถาบันการเงินตกลงว่าจะให้ผู้ซื้อเงินที่ต้องการหรือเพื่อซื้อสินทรัพย์นั้น แต่ยอมเป็นที่แน่นอนว่าผู้ขายจะไม่โอนโอนที่ดินให้แก่ผู้ซื้อจนกว่าจะได้รับเงินเรียบร้อยแล้ว ในขณะเดียวกันไม่ว่าผู้ซื้อ หรือผู้ให้กู้ยอมไม่อยากจะจ่ายเงินให้กับผู้ขายจนกว่าจะแน่ใจว่า เขาจะได้รับโฉนดที่ถูกต้องสมบูรณ์ไม่มีปัญหาใดๆ ติดตามมา ผู้ซื้อก็ต้องมั่นใจในโฉนด ผู้ให้กู้ต้องมั่นใจในหลักประกัน เอสโครว์จึงเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการในการรับเอกสาร และรับเงินพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง และจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายไป²¹ เป้าหมายการ

¹⁹ พัลลภ กฤตยานันท์. เอสโครว์กับการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์, หน้า 5-6

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

²¹ อานันท์ ไม้พุ่ม. “แนวความคิดระบบของค้ำประกันในเรื่องการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐการ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537), หน้า 17.

ดำเนินงานของเอสโครว์ก็คือสร้างความมั่นใจ ความสบายใจให้แก่ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย รวมทั้งสถาบันการเงินที่เป็นแหล่งเงินทุนด้วย²²

2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในเอสโครว์ (Parties to an Escrow)²³

2.2.1 ผู้ซื้อ (Buyers or Grantee) เมื่อผู้ซื้อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วน (มีการชำระเงินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว) ผู้ซื้อก็จะมีสิทธิ์ในการรับโอนโอนด ภายใต้ข้อมูลผูกพันบางอย่างที่ได้ตกลงกันระหว่างทั้งสองฝ่าย ในระหว่างการสืบค้นเกี่ยวกับประวัติของกรรมสิทธิ์ที่ดิน เงินของผู้ซื้อจะถูกเก็บไว้ที่ตัวแทนเอสโครว์

2.2.2 ผู้ขาย (Sellers or Grantor) ถึงแม้ว่าผู้ขายจะได้ตกลงทำสัญญาขายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ผู้ขาย ก็ไม่ต้องการที่จะยกเลิกกรรมสิทธิ์ที่ดินตามกฎหมาย เพื่อสวัสดิภาพของตนเอง จนกว่าจะได้รับเงินไว้ในมือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กรรมสิทธิ์การถือครองของผู้ขายโดยปกติจะได้รับการโอนโดยวิธีการใช้โอนด กรรมสิทธิ์ถือครองนี้จะถูกวางไว้กับตัวแทนเอสโครว์ จนกว่าผู้ซื้อจะทำการชำระเงินครบถ้วนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

แต่หากว่าผู้ขายตายก่อนที่การซื้อขายจะเสร็จสมบูรณ์ สิทธิของผู้ขายในการที่จะรับเงินส่วนที่เหลือ อาจได้รับการตกทอดถึงทายาทของตนเอง แต่หากว่าผู้ซื้อตายขึ้นมา ทายาทที่ยังมีชีวิตอยู่อาจต้องปฏิบัติตามข้อบังคับต่อไป อย่างไรก็ตามถ้ามีสินเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้อง อาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับความสามารถในการขอสินเชื่อ

2.2.3 ผู้ให้กู้ (Lenders) ในการให้สินเชื่อกับผู้ซื้อ เพื่อที่จะชำระเงินในการซื้อขายนั้น เช่นเดียวกัน ผู้ให้กู้ไม่ต้องการที่จะผูกมัดเงินตนเอง โดยปราศจากหลักประกันว่า กรรมสิทธิ์ของอสังหาริมทรัพย์นั้น จะปลอดจากการจำนองหรือหนี้สินอื่น ฉะนั้นบุคคลที่สามที่ไม่ผูกมัดกับฝ่ายใด หรือตัวแทนเอสโครว์ จะเป็นผู้ถือเงิน โฉนด หลักฐานต่าง ๆ ไว้ จนกว่ากรรมสิทธิ์ต่าง ๆ จะปลอดจากหนี้สินและการจำนองอื่นใด เมื่อเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตัวแทนเอสโครว์จะมีความรับผิดชอบในการที่จะแจกจ่ายทุกสิ่งทุกอย่างให้กับบุคคลต่าง ๆ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

2.2.4 ตัวแทนเอสโครว์ (Escrow Agent, Escrow Company, Escrow Holder, Escrowee and Escrow Officer)

ตัวแทนเอสโครว์ คือบริษัทที่ทำหน้าที่เป็นบุคคลที่สามที่ไม่มีประโยชน์ได้เสียในการซื้อขายเปลี่ยนมืออสังหาริมทรัพย์ โดยจะเป็นผู้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ระบุถึงเงื่อนไขที่จะต้องให้ปฏิบัติให้แล้วเสร็จจึงจะมีการส่งโอนโอนดให้²⁴

²² Gibson, F., Karp, J. and Klayman, E. *Real Estate Law*, Chicago: Real Estate Education Company, 1992, p. 320.

²³ ชมรมธุรกิจตัวแทนการค้าอสังหาริมทรัพย์แห่งประเทศไทย, การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยเอสโครว์ในสหรัฐอเมริกา, หน้า 2-3.

ตัวแทนเอสโคว์ คือบุคคลที่เก็บรักษาเงินหรือสิ่งของมีค่าเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลอื่น
 ตัวแทนเอสโคว์ คือผู้ซึ่งทำหน้าที่รับเงิน และเอกสารเพื่อการส่งมอบต่อ ภายหลังจากการ
 ดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดในหนังสือข้อตกลงเอสโคว์²⁵

ตัวแทนเอสโคว์ คือบุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นคนกลางที่เชื่อถือได้ (Trusted Stakeholder)
 สำหรับทุกฝ่ายในกระบวนการซื้อขาย

ตัวแทนเอสโคว์ อาจจะเป็นธนาคาร, สถาบันการเงินเพื่อที่อยู่อาศัย(Saving And Loan),
 ตัวแทนผู้ให้กู้ (Lending Agency), บริษัทเอสโคว์อิสระ(Independent Escrow Company), สำนักงาน
 กฎหมาย, บริษัทประกันกรรมสิทธิ์ที่ดิน (Title Insurance Company), นายหน้าผู้ซึ่งไม่ได้รับค่านาย
 หน้าในการซื้อขาย เกือบทุกรัฐผู้ที่จะเป็นตัวแทนเอสโคว์จะต้องได้รับใบอนุญาต²⁶

ตัวแทนเอสโคว์ เป็นบุคคลที่เชื่อถือได้ที่ทำหน้าที่เก็บรักษาเงิน และเอกสารแต่จะไม่มี
 หน้าที่ในส่วนของการตัดสินใจ หรือพิพากษา²⁷

ตัวแทนเอสโคว์ เป็นบุคคลที่สามผู้ซึ่งถูกสั่งให้เป็นผู้ถือข้อกำหนดของสัญญา

ตัวแทนเอสโคว์ จะไม่ได้รับผลประโยชน์จากข้อกำหนดของสัญญาการซื้อขาย แต่
 สามารถเก็บค่าธรรมเนียมเป็นค่าบริการได้

ตัวแทนเอสโคว์ คือเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินถูกแต่งตั้งให้เป็นผู้ดูแลรักษาเงิน หรือ
 เอกสารสิทธิ์ที่ฝากไว้ และจะถูกปล่อยออกมาเมื่อข้อตกลงที่ได้ตกลงไว้ได้รับการปฏิบัติอย่างครบ
 ถ้วน²⁸

จากคำนิยามทั้งหมดของตัวแทนเอสโคว์ จะเห็นได้ว่า ตัวแทนเอสโคว์ก็คือบุคคลที่สาม
 ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการซื้อขาย และไม่มีหน้าที่ตัดสินใจเมื่อเกิดความขัดแย้ง โดยตัว
 แทนเอสโคว์นี้จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ระบุไว้ในข้อตกลงเอสโคว์ หรืออาจกล่าวได้ว่า ตัว
 แทนเอสโคว์จะต้องเชื่อฟังคำสั่งของข้อตกลงเอสโคว์²⁹

ตัวแทนเอสโคว์ อาจจะเป็นสำนักงานกฎหมาย สถาบันการเงิน หรือบริษัทเอกชนก็ได้³⁰

²⁵ Wofford, L.E. *Real Estate*, p. 603.

²⁶ ทัศลภ กฤตยานนท์. เอสโคว์กับการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์. หน้า 4.

²⁷ Harwood, B. *Real Estate Principles Virginia: Reston Publishing Co., Ltd.*, 1977, p.291.

²⁸ Fickel, E.F., Henderson, T.P. and Johnson, R.H. *Real Estate Principles and Practices* New York: Macmillan Publishing
 Company, 1990, p. 371.

²⁹ Davids, L.E. *Dictionary of Banking and Finance* : p. 89.

³⁰ Shenkel, W.M. *Modern Real Estate Principles*. Texas: Business Publications, Inc., 1984, p.486.

³¹ Smith, H.C. and Corgel, J.B. *Real Estate Perspectives* Illinois: Richard D. Irwin, Inc., 1987, p.138

2.3 การขอใบอนุญาตดำเนินการเป็นตัวแทนเอสโครว์

ในรัฐแคลิฟอร์เนียการประกอบกิจการเป็นตัวแทนเอสโครว์ต้องได้รับใบอนุญาตจาก Commissioner of Corporations แต่บุคคลต่อไปนี้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับใบอนุญาตตามกฎหมายเกี่ยวกับการทำเอสโครว์ (escrow law)

- (1) ธนาคาร สมาคมที่ดำเนินการรับฝากและให้กู้เงิน (savings and loan associations)
- (2) บริษัทรับประกันสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน (title insurance companies)
- (3) ทนายความ (แต่ถ้าทนายความนั้นประกอบกิจการเป็นตัวแทนเอสโครว์ในรูปบริษัทก็ต้องขออนุญาตก่อน (attorneys essentially are unregulated unless they operate an escrow company))
- (4) นายหน้าอสังหาริมทรัพย์ ได้รับยกเว้นเฉพาะในกรณีที่มีการทำการโอนสิทธิเกี่ยวกับที่ดินที่นายหน้านั้นทำหน้าที่เป็นนายหน้าหลักให้แก่ผู้ขาย (เพราะในการขายที่ดินอาจมีนายหน้าหลายคนร่วมกันขายที่ดินแปลงเดียวกัน แต่ให้เฉพาะนายหน้าที่ทำสัญญากับผู้ขายเท่านั้นมีสิทธิทำหน้าที่เป็นตัวแทนเอสโครว์ได้) (This exemption applies only to transactions where broker was either a principal or the listing of selling agent)

บุคคลธรรมดาไม่มีสิทธิขอใบอนุญาตเป็นตัวแทนเอสโครว์ ตัวแทนเอสโครว์จะต้องเป็นในรูปบริษัทเท่านั้น (Individuals cannot be licensed as escrows. Escrows must be corporations) ผู้ยื่นคำขอดำเนินการกิจการตัวแทนเอสโครว์ต้องวางประกันเป็นเงิน 10,000 ดอลลาร์ และผู้อำนวยการหรือผู้ทำหน้าที่เป็นทรัสต์และลูกจ้างของบริษัทที่ดำเนินการเอสโครว์ ซึ่งมีสิทธิเข้าถึงเงินหรือทรัพย์สินมีค่าต้องมีการวางหลักประกัน และเงินที่ส่งมอบให้ตัวแทนเอสโครว์เก็บไว้จะต้องเก็บไว้ในบัญชี trust account ซึ่งเงินในบัญชีนี้ไม่อยู่ในข่ายการบังคับคดี หรือการอายัดในคดีอื่นที่ตัวแทนเอสโครว์ถูกฟ้อง (exempt from execution or attachment for any claim against the escrow agent) (Pivar 1991 : 406)

2.4 ข้อบังคับในการขอใบอนุญาตประกอบอาชีพเอสโครว์

นิติบุคคลสามารถยื่นเรื่องขอใบอนุญาตประกอบอาชีพตัวแทนเอสโครว์ภายใต้กฎหมายของเอสโครว์จะต้องปฏิบัติดังนี้

- (1) มีสภาพการเงินที่เชื่อถือได้
- (2) จะต้องมอบสัญญาประกันหนี้สิน (Surety Bond) เป็นจำนวนเท่ากับ 10,000 เหรียญสหรัฐ
- (3) จัดการค่าประกันที่เกี่ยวข้องกับพนักงานที่มีความรับผิดชอบ

- (4) จัดการเรื่องบัญชีเงินฝากต่าง ๆ ทั้งหมดที่ผ่าน เอสโครว์
- (5) เก็บบันทึกรายละเอียดที่แน่นอน พร้อมทั้งให้ทำการตรวจสอบโดย Commissioner of Corporation และโดย Department of Real Estate
- (6) จะต้องมีการตรวจสอบโดยสำนักบัญชี โดยค่าใช้จ่ายของตนเอง

2.5 หน้าที่ของตัวแทนเอสโครว์ (Escrow Agent's Duties)

หน้าที่ของตัวแทนเอสโครว์ก็คือการเป็นตัวแทนของทั้งสองฝ่าย(ผู้ซื้อและผู้ขาย)จนกระทั่งเปิดเอสโครว์³¹ หรืออาจกล่าวได้ว่าตัวแทนเอสโครว์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้ขายในการดูแลรักษาเงินที่ผู้ซื้อได้จ่ายมา และเป็นตัวแทนของผู้ซื้อในการดูแลความเรียบร้อยของเอกสาร หรือโฉนด³²

งานของตัวแทนเอสโครว์เริ่มต้นเมื่อผู้ซื้อได้ฝากเงินจองไว้กับบัญชีเงินฝากพิเศษ (A Special Bank Account) และได้จัดเตรียมการกำหนดข้อตกลงเอสโครว์โดยยึดถือตามสัญญาซื้อขายที่ได้เซ็นไว้ ซึ่งสัญญาซื้อขายนี้จะต้องถูกเซ็นโดยทั้งผู้ซื้อและผู้ขายโดยพร้อมเพรียง ข้อตกลงเอสโครว์จะต้องระบุรายละเอียดทุกสิ่งเป็นลายลักษณ์อักษรที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะต้องปฏิบัติก่อนที่โฉนดจะถูกส่งไปให้ผู้ซื้อ ในกระบวนการซื้อขาย ข้อตกลงเอสโครว์จะกำหนดให้ตัวแทนเอสโครว์ทำหน้าที่ตรวจสอบกรรมสิทธิ์ และออกกรมธรรม์ประกันกรรมสิทธิ์ (Title Insurance)

ถ้าเกิดพบว่ามีหนี้สินค้างชำระของทรัพย์สินที่เป็นส่วนหนึ่งของการซื้อขาย ตัวแทนเอสโครว์จะติดต่อผู้ให้กู้ (Lender) เพื่อแสดงรายการของเงินกู้ที่ต้องชำระและให้ปลดภาระหนี้ ผู้ให้กู้จะส่งมอบเอกสารปลดหนี้ที่สมบูรณ์ให้กับตัวแทนเอสโครว์ และตัวแทนเอสโครว์จะส่งเอกสารนี้ไปให้ผู้ขายก็ต่อเมื่อตัวแทนได้โอนเงินตามจำนวนที่ผู้ให้กู้ได้แจ้งไว้เรียบร้อยแล้ว

เมื่อการตรวจสอบกรรมสิทธิ์ได้สมบูรณ์แล้ว ตัวแทนเอสโครว์ก็จะส่งไปให้ผู้ซื้อ หรือสำนักงานกฎหมายของผู้ซื้อเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ผู้ขายจะส่งกรมธรรม์ประกันทรัพย์สิน และเอกสารทางภาษีให้แก่ตัวแทนเอสโครว์เพื่อเตรียมแจกจ่ายต่อ โฉนดที่จะโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้ซื้อจะถูกเตรียมโดยสำนักงานกฎหมายของผู้ขาย (ในบางรัฐอาจจะเตรียมโดยตัวแทนเอสโครว์) เพื่อให้ผู้ขายเซ็นชื่อและส่งให้ตัวแทนเอสโครว์ เมื่อโฉนดได้ส่งถึงตัวแทนเอสโครว์แล้ว ถึงแม้ว่าผู้ขายจะตาย, แต่งงาน หรือถูกศาลสั่งว่าเป็นคนวิกลจริตก่อนการเปิดเอสโครว์ก็ตาม โฉนดก็จะถูกโอนกรรมสิทธิ์ไปให้ผู้ซื้ออยู่ดี³³

³¹ Fickel, E.F., Henderson, T.P. and Johnson, R.H. *Real Estate Principles and Practices*, p.371.

³² Nelson, G.S. and Whitman, D.A. *Land Transactions and Finance*. Minnesota: West Publishing Company, 1980, p.12B.

³³ Harwood, B. *Real Estate Principles*, pp.332-333.

2.6 ความรับผิดชอบของเอสโครว์ (Escrow Agent's Responsibility)³⁴

ในระหว่างการซื้อขาย ตัวแทนเอสโครว์จะเป็นผู้ถือเงิน และเอกสารทั้งหมด เมื่อพฤติการณ์ต่าง ๆ ได้รับการปฏิบัติโดยผู้ซื้อและผู้ขายแล้ว โฉนดและเงินต่าง ๆ จะได้รับการแจกจ่ายให้กับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดพร้อม ๆ กัน

2.7 ข้อห้ามมิให้ตัวแทนเอสโครว์กระทำ

ผู้ที่ได้รับอนุญาตประกอบอาชีพตัวแทนเอสโครว์ จะต้องไม่ประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(1) การให้คำตอบแทนแก่ผู้ที่แนะนำลูกค้าให้ เว้นแต่เป็นการให้คำตอบแทนแก่ลูกจ้างของตนตามปกติ

(2) ยอมรับเอกสารแต่งตั้งหรือกำหนดหน้าที่ตัวแทนเอสโครว์ หรือแก้ไขสัญญาตั้งหรือกำหนดหน้าที่ของตัวแทนเอสโครว์ ซึ่งได้ลงชื่อหรือเซ็นชื่อย่อกำกับไว้แล้วแต่ยังกรอกข้อความไม่ครบ เพื่อนำมากรอกข้อความเพิ่มเติมในภายหลัง (accepting escrow instructions or amendments containing any blanks to be filled in after signing or initialing of the instructions) (Piver 1991 : 406)

(3) ส่งมอบเงินที่ผู้ซื้อได้ส่งมอบไว้ให้แก่ผู้ขาย โดยที่ผู้ซื้อยังไม่ได้มอบหมายให้ทำเช่นนั้น หรือจนกว่าที่ผู้ขายจะได้โอนสิทธิในที่ดินให้แก่ผู้ซื้อ (turning over buyer funds to the seller without buyer authorization or until the seller has conveyed title) (Piver : 406)

(4) ยอมให้คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแก้ไขสัญญา หรือคำสั่งตั้งตัวแทนเอสโครว์โดยพลการ (permitting any party to unilaterally change or amend signed instructions) (Pivar 1991: 405)

³⁴ ผลิต กิติญาณทรัพย์, บรรณาธิการ. การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยเอสโครว์ในสหรัฐอเมริกา. ประชาชาติธุรกิจ (5-7 มกราคม 2537): หน้า 101-102.

2.8 การเพิกถอนใบอนุญาต

ผู้อำนวยการด้านใบอนุญาต (Director of Licenses) อาจทำการสอบสวนเกี่ยวกับการกระทำของตัวแทนเอสโคร์หรือเจ้าหน้าที่ของตัวแทนเอสโคร์โดยการริเริ่มของผู้บัญชาการ หรือเมื่อได้รับคำร้องเรียนเป็นหนังสือจากผู้อื่น และอาจสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ ถ้าหากผู้ได้รับใบอนุญาตกระทำความผิดดังต่อไปนี้

(1) ได้รับใบอนุญาตโดยการปลอมแปลงฉ้อฉล ให้ข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จ ปกปิดความจริง หรือได้รับใบอนุญาตเนื่องจากความผิดพลาดของผู้บัญชาการด้านใบอนุญาต (Director of Licenses)

(2) ผ่าฝืนกฎหมาย หรือกฎที่ผู้อำนวยการด้านใบอนุญาตได้ออกโดยชอบด้วยกฎหมาย

(3) กระทำผิดอาญาในเรื่องที่ผิดต่อศีลธรรม หรือการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์สุจริต (involving moral turpitude of dishonest dealings)

(4) ตั้งใจกระทำการดังต่อไปนี้ด้วยตนเองหรือร่วมมือกับผู้อื่น คือ กระทำการฉ้อฉลในเรื่องที่เป็นสาระสำคัญ ให้ข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จ ปกปิดความจริง สมคบกันเพื่อกระทำความผิด การรู้กันเพื่อกระทำความผิด หรือการทำกลอุบายใด ๆ เพื่อให้คนอื่นซึ่งต้องพึ่งคำพูด ข้อเท็จจริง หรือการกระทำของตัวแทนเอสโคร์ต้องได้รับความเสียหาย

(5) สับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงเงิน สัญญา บันทึก การจำนอง การทำรายการประวัติที่ดิน หรือหลักฐานที่ใช้พิสูจน์สิทธิเกี่ยวกับที่ดิน ที่ได้ส่งมอบให้ในการทำหน้าที่หรือตามเงื่อนไขใด ๆ ไปเป็นประโยชน์ของตนเองหรือของตัวการของตนหรือเพื่อบุคคลอื่นใดโดยฝ่าฝืนหน้าที่ หรือก่อนที่เงื่อนไขจะสำเร็จ การไม่ยอมคืนเงินหรือเอกสารสัญญาต่าง ๆ ดังกล่าวให้แก่เจ้าของภายในเวลา 30 วันนับแต่เจ้าของมีสิทธิในเงินหรือเอกสารนั้น ๆ และได้ทวงถามแล้วให้ถือว่ามิมูล (prima facie) ว่าได้มีการกระทำการไม่ชอบดังกล่าว

(6) ไม่ยอมให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใด ๆ ที่ตนรู้ หรือไม่ยอมนำเอกสาร หนังสือหรือบันทึก และหลักฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในความครอบครองของตนให้ตรวจสอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.9 ประโยชน์ของการใช้เอสโครว์

การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์นั้น กรรมวิธีค่อนข้างที่จะสลับซับซ้อน ผู้ขายสามารถเพียงแต่ทำการโอนโอนดและส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อ เพื่อแลกเปลี่ยนกับราคาซื้อขายเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้อและผู้ขายไม่ยอมรับวิธีการกระทำเช่นนั้นด้วย เมื่อมีการนำเอสโครว์มาใช้ ก็พบว่ามีประโยชน์เป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น A จะซื้อที่ดินจาก B วันที่ 1 พฤษภาคม B จะต้องแสดงกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินของ B จนถึงวันที่ 1 พฤษภาคม และส่งให้ทนายของ A เพื่อตรวจสอบ ถ้าทนายของ A ตรวจสอบแล้วพบว่าถูกต้อง ทนายของ A ก็จะแจ้งให้ A ทราบเพื่อทำการซื้อต่อไป อย่างไรก็ตาม ถ้าหลังจากวันที่ 1 พฤษภาคม แต่ก่อนวันปิดการขาย เกิดพบว่าที่ดินแปลงนี้ต้องชำระเรื่องภาษีหรือติดจำนอง A ก็จะไม่มีความรู้ได้ เอสโครว์ถูกใช้เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ เพราะตัวแทนเอสโครว์จะทำการตรวจสอบทุกสิ่งทุกอย่าง และถ้าเกิดพบว่ามีคามผิดปกติก่อนการปิดการขาย ตัวแทนเอสโครว์จะคืนเงินให้ผู้ซื้อ ถ้าผู้ซื้อได้ส่งมอบกรรมสิทธิ์ที่ปลอมนี้กลับคืนให้ผู้ขาย⁶⁶ ประโยชน์ของการใช้เอสโครว์สามารถสรุปได้ดังนี้

- (1) ผู้ซื้อและผู้ขายไม่ต้องมาปิดธุรกรรมด้วยตนเอง
- (2) กรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินนั้นอาจจะมีภาระผูกพันหรือการจดจำนอง ผู้ซื้อต้องพึงผู้ชำนาญ ในการที่ทำการค้นคว้าประวัติการครอบครองกรรมสิทธิ์นั้น เพื่อที่จะออกกรมธรรม์ประกันกรรมสิทธิ์ที่ดิน หรือเรียกว่า Title Insurance Policy
- (3) ระยะเวลาที่ดินที่แน่นอนของทรัพย์สินนั้น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งทางด้านกฎหมาย
- (4) ผู้ซื้อและผู้ขายต้องอาศัยผู้ที่มีความชำนาญเป็นอย่างมาก ในการเตรียมเอกสารสำหรับการโอนกรรมสิทธิ์ และใช้ในการลงลายมือชื่อ
- (5) ผู้ซื้อและผู้ขายต้องการหลักประกันว่า คำสั่งต่าง ๆ ของทุกฝ่ายได้รับการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และโอนดจะมีการส่งมอบเมื่อการชำระเงินและเงื่อนไขสัญญาต่าง ๆ ได้รับการปฏิบัติเป็นที่เรียบร้อยแล้วเท่านั้น
- (6) ตัวแทนเอสโครว์ ให้ความอารักขา ในการเก็บเอกสารคำสั่งต่าง ๆ (Instruction) การเงิน และหลักฐานต่าง ๆ จนมีการปิดการขายเสร็จสมบูรณ์
- (7) บัญชีตัวเลขการซื้อขาย จะได้รับการจัดการโดยมืออาชีพ โดยไม่มีข้อผิดพลาด
- (8) เป็นการรับประกันที่แน่นอนว่า นิติกรรมทั้งสองฝ่ายที่ทำไว้จะเป็นผล
- (9) เป็นสิ่งที่ให้คุณค่าสำหรับผู้ซื้อ ให้ความเชื่อมั่นและหลักประกันว่า เงินของเขาจะไม่ได้รับการส่งมอบ จนกว่าทุกฝ่ายจะปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อตกลงตามสัญญาเท่านั้น

⁶⁶ Kau, J.B. and Sirmans, C.F. Real Estate. New York: McGraw-Hill Book Company, 1985, p.430.

(10) เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับผู้ขาย เป็นหลักประกันให้กับผู้ขายว่า เงินจำนวนทั้งหมดจะได้รับการชำระเป็นที่เรียบร้อย และเงื่อนไขต่าง ๆ ได้รับการปฏิบัติเป็นที่เรียบร้อย

(11) เป็นหลักประกันว่าทั้งสองฝ่ายจะไม่เปลี่ยนใจ เพราะเอสโครว์เป็นสิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ (Irrevocable) เมื่อทั้งสองฝ่ายได้ตกลงซื้อขายโดยใช้ตัวแทนเอสโครว์แล้ว การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะยกเลิกสัญญากลางคันย่อมทำไม่ได้³⁶

2.10 การใช้เอสโครว์ (Escrow and How It Is Used)³⁷

ผู้ขายจะเป็นผู้นำเอกสารโอนดั่งให้กับบุคคลที่ 3 หรือตัวแทนเอสโครว์เพื่อยึดถือเอาไว้ และนำส่งมอบให้กับผู้ซื้อต่อไป เมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้อ้างไว้ เพื่อที่จะเข้าใจระบบการทำงานของเอสโครว์ ต้องเข้าใจก่อนว่าระบบการขายของประเทศต่าง ๆ นั้นอยู่บนพื้นฐานของสัญญา ดังนั้นเมื่อผู้ขายต้องการความสนับสนุนด้านการเงินแทนที่จะต้องได้มาจากการจดจำนอง การพิจารณาสินเชื่อผู้ซื้อ การส่งมอบเงินดจากสถาบันการเงินก็อาจจะมาจากการได้รับการสนับสนุนการเงิน โดยพิจารณาจากสัญญาซื้อขาย และผู้ขายจะได้รับเงินบางส่วนมาก่อนจากการซื้อขาย ส่วนที่เหลือก็เป็นไปตามเงื่อนไขของสัญญา

ในสัญญาจะระบุชื่อของคู่สัญญา อธิบายลักษณะของทรัพย์สินนั้น ๆ ตลอดจนราคาซื้อขาย และเงื่อนไขการชำระเงิน และผู้ซื้อจะต้องทำให้ผู้ขายมั่นใจถึงการดูแลรักษาทรัพย์สินและสิ่งปลูกสร้างให้ดีเช่นเดียวกับการจำนองกับสถาบันการเงิน ผู้ซื้อจะครอบครองทรัพย์สินตามเงื่อนไขเวลาที่ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามโอนดั่งยังไม่มี การส่งมอบ ดังนั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ซื้อ สัญญามักจะกำหนดเอาไว้ว่า

การขายจะจัดการภายใน.....วัน นับจากวันในสัญญานี้ โดยจะดำเนินการผ่าน ตัวแทนเอสโครว์ (ชื่อของตัวแทนเอสโครว์) .....วัน ได้ปฏิบัติตามอย่างครบถ้วน พร้อมทั้งเอกสารอื่น และสำเนาถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นสาระสำคัญของสิทธิโดยรวม กรรมธรรม์ประกันภัยและประกันอัคคีภัยที่เกี่ยวข้องกับสัญญาจะอยู่ภายใต้การดูแลของเอสโครว์ จนกว่าเงื่อนไขต่าง ๆ ภายใต้สัญญาได้ปฏิบัติโดยครบถ้วนสมบูรณ์

ในแคลิฟอร์เนีย โคโรราโด ไอคาโฮ มินเนสโซตา เนวาดา และโอเรกอน มีการใช้ เอสโครว์กันอย่างกว้างขวาง ที่นั่น เมื่อนายหน้าค้าที่ดินได้สัญญาซื้อขายมาให้ผู้ซื้อและผู้ขายลงนาม ก็จะผ่านกระบวนการทั้งหมดไปให้กับตัวแทนเอสโครว์ ซึ่งตัวแทนเอสโครว์ จะได้ดำเนินงานครบทุกขั้น

³⁶ Kratovil, R. Real Estate Law New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1974, p.164.

³⁷ อานันท์ ไม้ทุ้ม. "แนวความคิดระบบของค้กรกลางในเรื่องการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์.", หน้า 12-13.

ตอน ไม่ว่าจะเป็นการนัดหมาย และจัดการรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งทางกฎหมายและนายหน้าผู้ที่เกี่ยวข้อง

ปกติตัวแทนเอสโครว์จะได้รับค่าธรรมเนียม จากการเป็นผู้จัดการด้านเอกสารหรือตราสารต่าง ๆ และเป็นผู้เก็บเงินค่าผ่อนชำระจากผู้ซื้อ เพื่อส่งมอบต่อไปให้กับผู้ขาย ซึ่งอาจจะเป็นรายเดือน รายครึ่งปี หรือรายปีก็ได้ โดยเฉพาะเมื่อการซื้อขายนั้นเป็นการซื้อขายแบบผ่อนชำระเป็นงวด ๆ หากมีการผิดนัดชำระหนี้ผู้ขายก็ยังคงมีสิทธิ์ฟ้องร้อง เช่นเดียวกับการจดจำนอง

ดังนั้นสัญญาการขายที่ดินนั้นจะประกอบไปด้วย ข้อความที่พยายามป้องกัน และหลีกเลี่ยงปัญหา วิธีการหนึ่งที่หลีกเลี่ยงความยุ่งยากก็คือการใช้เอสโครว์ นั่นเอง

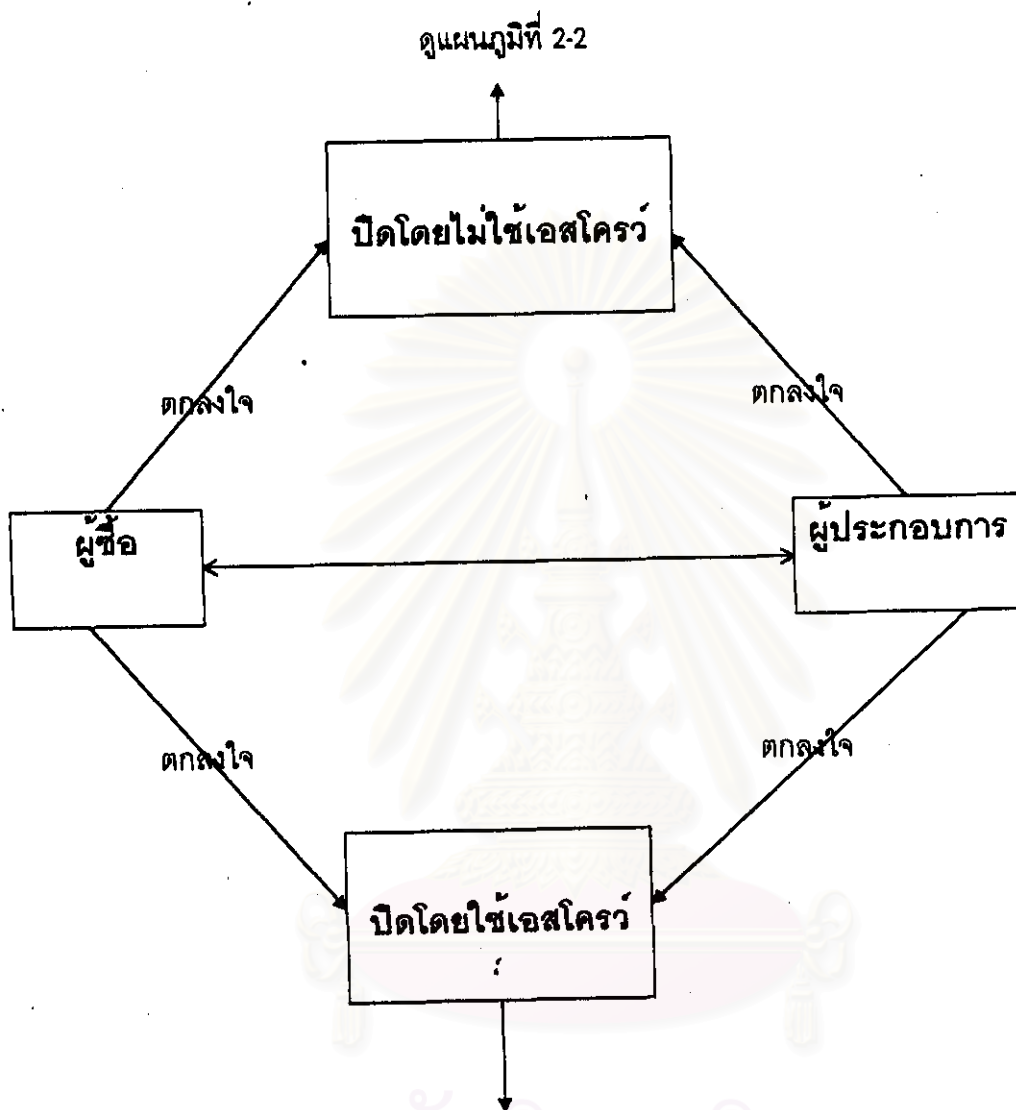
2.11 กระบวนการดำเนินงานเอสโครว์ (Escrow Procedures)

เมื่อมีการเซ็นสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์กันแล้ว ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงที่จะเลือกให้บริการของตัวแทนเอสโครว์ที่เป็นคนกลางหรือไม่ ดูแผนภูมิที่ 2-1, 2-2 และ 2-3 ประกอบ ขั้นตอนทั่วไปจะเป็นดังนี้คือ ผู้ซื้อและผู้ขายซึ่งเป็นตัวการ (Principals) จะทำการเปิดเอสโครว์ ได้แก่การทำข้อตกลงเอสโครว์ ซึ่งเป็นแนวทางหรือเงื่อนไขข้อปฏิบัติที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เอสโครว์ปฏิบัติตาม และลงชื่อทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ส่งให้กับตัวแทนเอสโครว์ ในหลายรัฐข้อตกลงเอสโครว์มักจะมีแบบฟอร์มมาตรฐานที่ให้คู่สัญญากรอกข้อความ โดยทั่วไปสัญญาจะซื้อจะขายจะเป็นเอกสารพื้นฐานในการทำคำสั่งเอสโครว์ ก่อนวันปิดการขาย ตัวแทนเอสโครว์จะต้องจัดการให้ผู้ขายนำหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์และเอกสารอื่นๆ ที่จำเป็นในการมอบโอนมามอบให้แก่ตนจนครบถ้วนและถูกต้องสมบูรณ์ และให้ผู้ซื้อนำเงินดาวน์และเงินส่วนที่เหลือทั้งหมดมาให้ เพื่อใช้ในการปิดการขาย ซึ่งหลักฐานเอกสารและเงินที่รับฝากนี้ จะเก็บรักษาไว้อย่างดีในบัญชีเอสโครว์ เมื่อตัวแทนเอสโครว์ได้ตรวจสอบทุกอย่างถูกต้องตามเงื่อนไขและคำสั่งเอสโครว์แล้ว ก็จะมีการโอนกรรมสิทธิ์ให้กับผู้ซื้อ และเมื่อมีการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์โดยมีชื่อของผู้ซื้อในโฉนดแล้ว จึงจะมอบเงินทั้งหมดให้แก่ผู้ขาย และเมื่อทุกอย่างเรียบร้อยสัญญาตัวแทนเอสโครว์ก็จะระงับ³⁸ กระบวนการดำเนินงานของเอสโครว์ทั้งหมดสามารถพิจารณาได้จากแผนภูมิที่ 2-4³⁹

³⁸ พัลลภ กฤตยานันท์, เอสโครว์กับภาวะคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์, หน้า 9.

³⁹ มั่น ทวีติตระกูล และคณะ, "ผลของ Escrow ต่อสภาพคล่องทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจบ้านจัดสรรรายเล็ก," (งานวิจัยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2539, หน้า 14.

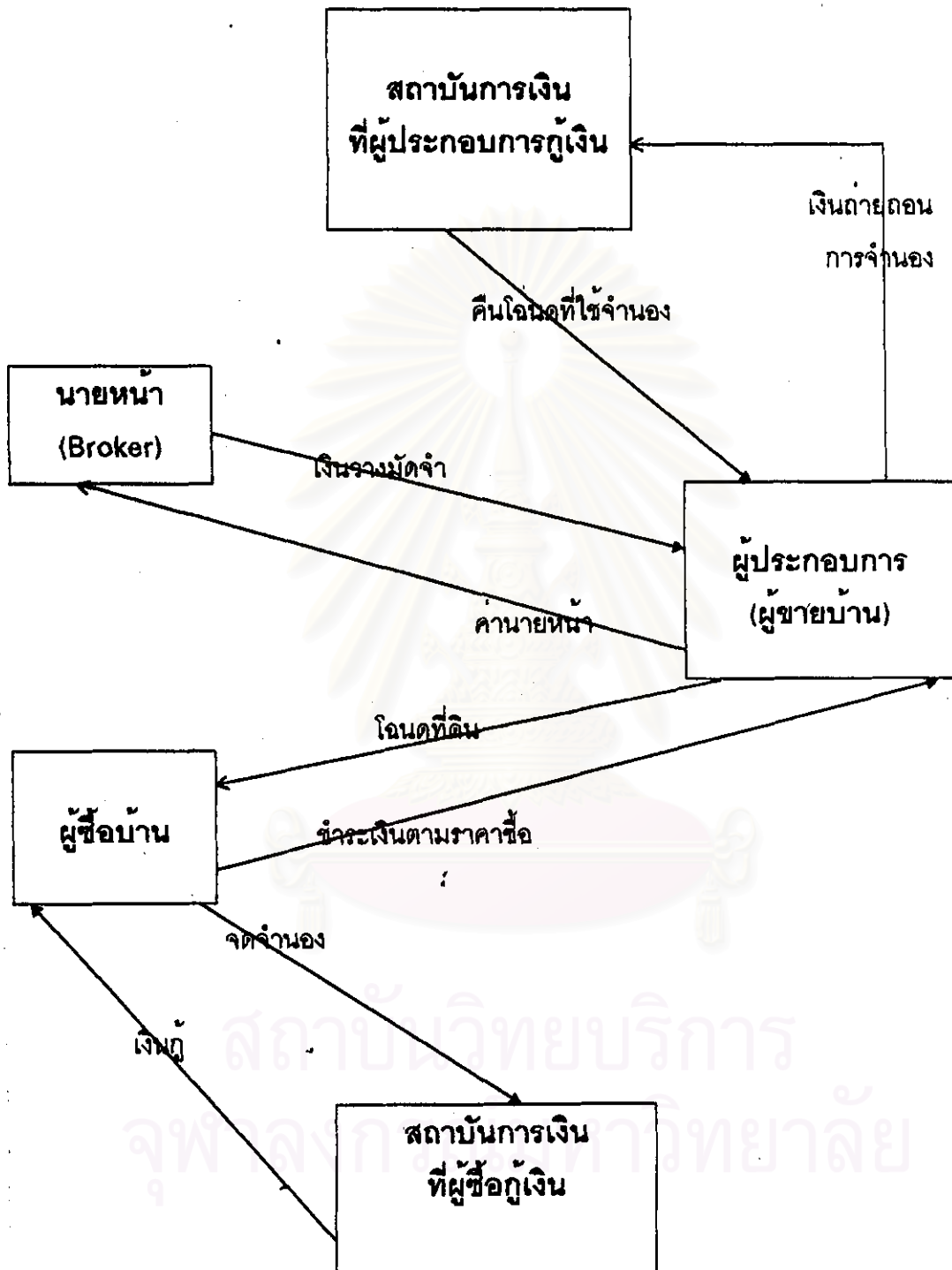
แผนภูมิที่ 2-1 การตัดสินใจของผู้ซื้อและผู้ประกอบการในการเลือกวิธีการปิด

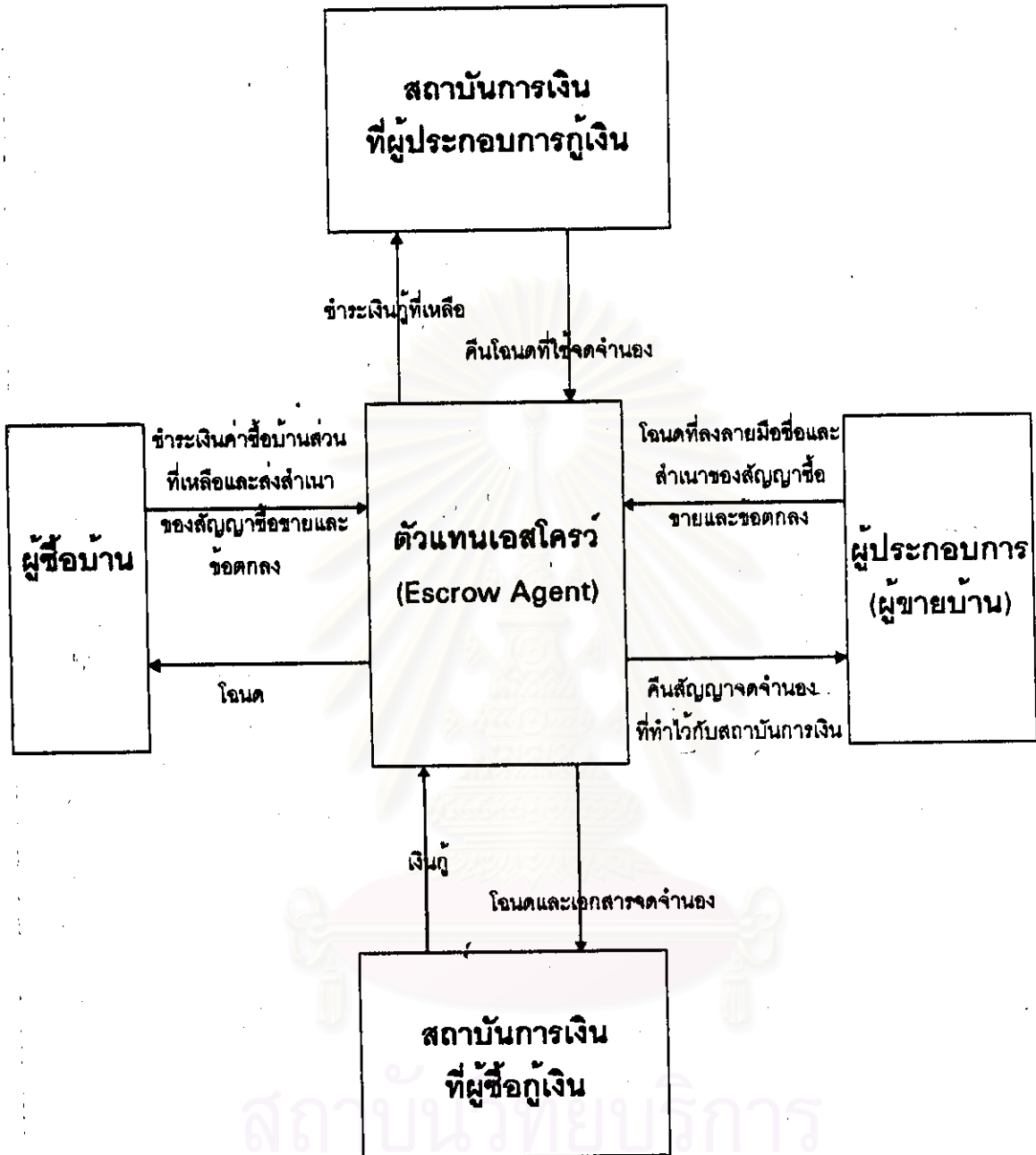
ดูแผนภูมิที่ 2-3

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2-2 การปิดโดยไม่ใช้เอสโครว์

แผนภูมิที่ 2-3 การปิดโดยใช้เอสโครว์

แผนภูมิที่ 2-4 ขั้นตอนการดำเนินงานของเอสโครว์

2.12 ข้อตกลง หรือคำสั่งเอสโคว์ (Escrow Agreement or Escrow Instruction)

ข้อตกลงเอสโคว์เป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากมีช่วงห่างของระยะเวลาของการทำสัญญาซื้อขายจนถึงวันปิดการขาย⁴⁰

ข้อตกลงเอสโคว์ เป็นข้อตกลงซึ่งกำหนดโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ให้แก่ตัวแทนเอสโคว์โดยที่ตัวแทนนี้จะเป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลงจนจบกระบวนการซื้อขาย⁴¹

ข้อตกลงเอสโคว์ เป็นสัญญาซึ่งเกี่ยวข้องกับ 3 ฝ่าย คือ ผู้ซื้อ, ผู้ขาย และตัวแทนเอสโคว์⁴²

ข้อตกลงเอสโคว์ คือ แนวทางปฏิบัติที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรจากตัวการทุกฝ่ายไปสู่บุคคลที่สาม ซึ่งเรียกว่าตัวแทนเอสโคว์ ในการที่จะปฏิบัติภารกิจที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุถึงข้อตกลงในเอสโคว์ของฝ่ายตัวการ (Principals) ในข้อตกลงเอสโคว์ (ผู้ซื้อ ผู้ขาย ผู้ให้สินเชื่อ ผู้กู) ทำการลงนามในข้อตกลงเอสโคว์เดียวกันที่ได้ระบุถึงความเข้าใจต่าง ๆ ของทุกฝ่ายในการซื้อขาย โดยที่บุคคลเหล่านั้นจะทำลงนามในข้อตกลงเอสโคว์ และส่งให้กับตัวแทนเอสโคว์ ข้อตกลงเอสโคว์อาจจะถูกรวมอยู่ในสัญญาซื้อขาย หรืออาจจะทำแยกเฉพาะก็ได้⁴³

ชุมชนแต่ละแห่งจะมีระเบียบการของเอสโคว์ที่ไม่เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามบริษัทกรรมสิทธิ์ (Title Company) หรือ ตัวแทนเอสโคว์จะใช้ข้อตกลงเอสโคว์ที่เป็นแบบฟอร์มมาตรฐานที่พิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้ว ในขณะที่ธนาคารหรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ จะทำข้อตกลงเอสโคว์ โดยใช้ในรูปแบบหมาย⁴⁴

ในข้อตกลงเอสโคว์ ควรที่จะครอบคลุมถึงสิ่งต่อไปนี้⁴⁵

- (1) ชื่อ และลายมือชื่อของผู้ซื้อและผู้ขาย และชื่อของตัวแทนเอสโคว์
- (2) เอกสารที่จะฝากโดยผู้ซื้อ เช่น โฉนด, กรมธรรม์ประกันภัย, รายการยอหรือหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์, ใบเสียภาษี, เอกสารแสดงการปลอดจำนอง, ใบแจ้งแก่ผู้เช่าให้จ่ายค่าเช่าให้ผู้ซื้อ และสัญญาบริการ เป็นต้น
- (3) สิ่งที่ต้องฝากโดยผู้ซื้อ เช่น เงินที่จะซื้อ
- (4) เมื่อโฉนดถูกบันทึก ไม่ว่าจะทันทีหรือหลังจากที่ผู้ซื้อได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว หรือ

⁴⁰ Kau, J.B. and Sirmans, C.F. *Real Estate*. New York: McGraw-Hill Book Company, 1985, p.430.

⁴¹ Fieck, E.F., Henderson, T.P. and Johnson, R.H. *Real Estate Principles and Practices*, p.533.

⁴² O'Donnell, P.T. and Maleady, E.L. *Principles of Real Estate* Philadelphia: W.B.Saunders Company, 1975, p.427.

⁴³ Gibson, F., Karp, J. and Klayman, E. *Real Estate Law*, p.327.

⁴⁴ รลิต ทัศนญาณทรัพย์, บรรณาธิการ. การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เอสโคว์ในสหรัฐอเมริกา., หน้า 104-106.

⁴⁵ O'Donnell, P.T. and Maleady, E.L. *Principles of Real Estate*, pp.424-425.

หลังจากผู้ขายได้จัดเตรียม หลักฐานที่แสดงกรรมสิทธิ์ ณ. วันที่ทำสัญญา

- (5) ข้อบังคับซึ่งผู้ซื้อตกลงยอมรับ
  - (6) ชนิดของหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์
  - (7) ระยะเวลาที่อนุญาตให้ผู้ขายได้แก้ไขปัญหาในเรื่องของกรรมสิทธิ์
  - (8) วิธีและเวลาของการส่งมอบเงิน
  - (9) ทิศทางการส่งมอบโฉนด, สัญญาเช่า, กรรมธรรม์ประกันภัย, ข้อระบุในกรรมธรรม์ และสัญญาบริการให้ผู้ซื้อ เมื่อได้แสดงว่ากรรมสิทธิ์ไม่ติดปัญหาใด ๆ
  - (10) การคืนของสิ่งที่ฝากไว้ให้แก่ฝ่ายที่ควรจะได้ เมื่อพบว่าปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์แก้ไขไม่ได้
  - (11) การส่งคืนโฉนดให้ผู้ซื้อโดยผู้ซื้อให้แก่ผู้ขายถึงโฉนดที่อยู่กับผู้ซื้อได้รับการบันทึกโดยทันทีในข้อตกลงเอสโครว์และการตรวจสอบเปิดเผยกรรมสิทธิ์ของผู้ขายว่าติดปัญหาและไม่สามารถแก้ไขได้
- นอกจากนี้ในข้อตกลงเอสโครว์ จะมีสาระสำคัญดังนี้⁴⁶
- (1) ชื่อผู้ซื้อและผู้ขาย
  - (2) ประเภทสิทธิ์ที่จะทำการโอน
  - (3) ข้อตกลงต่าง ๆ (Terms)
  - (4) ข้อตกลงในเหตุที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่อาจคาดคิดได้
  - (5) วันทำการปิดการขาย (Closing Day)
  - (6) วันที่จะให้เข้าทำการครอบครองทรัพย์สิน (ถ้าไม่ได้ระบุไว้ให้ถือวันที่จะทำการปิดการขาย)
  - (7) การจัดทำบัญชีแสดงรายการผู้ซื้อผู้ขาย จะต้องชำระหรือหักลบบัญชีในการเงินที่จะต้องจ่ายให้แก่กัน (Prorations)
  - (8) ระบุเอกสารที่จะต้องจัดส่งให้อยู่ในการเก็บรักษาของตัวแทนเอสโครว์
  - (9) การให้อำนาจในการรับเอกสารหรือเงิน
  - (10) ค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายคืนให้ ตัวแทนเอสโครว์ ได้แก่เงินที่ตัวแทนเอสโครว์จ่ายทอดรองไปก่อน)
  - (11) ค่าใช้จ่ายและค่าจ้าง ตัวแทนเอสโครว์
  - (12) การกำหนดบริษัทที่จะได้รับประกันสิทธิ์ในที่ดิน
  - (13) กำหนดคำสั่งหาบริษัทที่จะให้โอนรวมไปด้วย

⁴⁶ มั่น ทวีติระภูด และคณะ. "ผลของ Escrow ต่อสภาพคล่องทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจบ้านจัดสรรรายเล็ก", หน้า 16-17.

ในกรณีที่จะต้องมีการกู้เงินเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ผู้ให้กู้จะต้องจัดทำสัญญาการจ้างตัวแทนเอสโครว์ในส่วนของตนเองแยกต่างหาก

ข้อตกลงเอสโครว์ โดยปกติจะเป็นสัญญาฉบับเดียวที่ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายลงชื่อร่วมกัน แต่ก็สามารถทำเป็นสัญญาคนละฉบับ โดยผู้ซื้อและผู้ขายเซ็นชื่อคนละฉบับ ซึ่งเอกสารทั้งสองฉบับนี้จะต้องมีข้อความเหมือนหรือสอดคล้องกัน

ในกรณีที่ผู้ซื้อและผู้ขายทำข้อตกลงเอสโครว์ และได้มีการลงชื่อเรียบร้อยแล้ว โดยไม่ได้ทำสัญญาจะซื้อจะขายกันเลย สามารถถือว่าข้อตกลงเอสโครว์นี้เป็นสัญญาจะซื้อจะขายที่ต้องตามกฎหมายได้

ในกรณีที่สัญญาจะซื้อจะขาย (Purchase Agreements) ขัดแย้งกับข้อตกลงเอสโครว์ โดยทั่วไปให้ถือเอาข้อตกลงเอสโครว์เป็นหลักเนื่องจากว่าได้ทำขึ้นในภายหลัง ซึ่งเท่ากับเป็นการแสดงเจตนาครั้งสุดท้าย และในกรณีที่มีการแก้ไขข้อตกลงเอสโครว์ และการแก้ไขนั้นมีข้อความขัดแย้งกับสัญญาเดิม ก็ให้ถือเอาสัญญาฉบับหลังเป็นหลัก (Pivar 1991:404) (11).....”

2.12.1 การใช้แบบฟอร์มคำสั่ง (Use of an Instruction Sheet)⁴⁷

เมื่อตัวแทนของผู้ซื้อ และผู้ขายพบกันเพื่อที่จะเปิดเอสโครว์ โดยปกติแล้วจะตกลงยินยอมใช้แบบฟอร์มพื้นฐานสำหรับข้อตกลงเอสโครว์

2.12.2 คุณสมบัติของเอสโครว์ที่สมบูรณ์ (Requirements for Valid Escrow)⁴⁸

(1) สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาที่ถูกต้องตามกฎหมายและสามารถบังคับได้ (Enforceable Contract) สัญญาด้วยคำพูดไม่จัดว่าเป็นเอสโครว์⁴⁹

(2) การส่งมอบ (Delivery) เอกสารจะต้องถูกส่งไปยังบุคคลที่สามเพื่อดูแลการส่งมอบต่อไป

(3) โฉนดที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Valid Deed)

(4) ตัวแทนเอสโครว์ (Escrow Agent) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลที่สามที่เป็นอิสระ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการเงินในผลของการซื้อขาย

2.12.3 การแปรความข้อตกลงเอสโครว์ (Interpretation of Escrow Agreements)⁵⁰

ก่อนที่จะนำข้อตกลงเอสโครว์มาใช้ ควรจะร่างข้อปฏิบัติขึ้นมาก่อน และร่างข้อปฏิบัตินี้จะถูกนำไปพิจารณาให้ละเอียดถี่ถ้วนจนกระทั่งครอบคลุมความต้องการของทั้งสองฝ่าย หากร่างข้อปฏิบัติไม่มีความชัดเจน สัญญาจะถูกแปลความเป็นตรงกันข้ามกับฝ่ายที่จัดเตรียมร่างปฏิบัติ

⁴⁷ ซลิต กิติญาณทรัพย์, บรรณาธิการ. การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เอสโครว์ในสหรัฐอเมริกา., หน้า 106.

⁴⁸ Attebery, W.L., Pearson, K.G. and Litka, M.P. Real Estate Law Ohio: Grid Inc., 1978, p.181.

⁴⁹ O'Donnell, P.T. and Maleady, E.L. Principles of Real Estate, p.428.

⁵⁰ Irwin, R. Real Estate Hand Book. New York: McGraw-Hill, Inc., 1993, pp.118-120

เหตุผลก็คือทั้งสองฝ่ายซึ่งมีสิทธิเท่าเทียมกันในการปฏิบัติสัญญา เมื่อฝ่ายหนึ่งผู้ซึ่งควบคุมการจัดเตรียมข้อปฏิบัติจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบถ้าเกิดมีความคลุมเครือ หรือความไม่แน่นอน จากเหตุผลดังกล่าว ส่วนที่สลับซับซ้อนของข้อปฏิบัติควรจะถูกวางขึ้นมาโดยฝ่ายที่จะยืนยันถึงความสามารถที่จะใช้ข้อบังคับได้ ในทางตรงกันข้ามหากเกิดความไม่สมบูรณ์ในผลประโยชน์ของฝ่ายหนึ่งแล้ว ฝ่ายที่เป็นผู้ร่างสัญญาก็จะเป็นผู้รับผลอันนั้น

2.12.4 ข้อจำกัดของข้อตกลงเอสโครว์ (Limitations of Escrow Instructions)

แม้ว่าจะตรงกันข้ามกับข้อปฏิบัติทั่วไป ข้อตกลงเอสโครว์ไม่ควรจะถูกใช้เป็นข้อตกลงที่เป็นทางการระหว่างทั้งสองฝ่าย กรณีนี้จะเป็นจริงอย่างยิ่งเมื่อเกิดมีเงื่อนไขที่ซับซ้อน หรือไม่ปกติรวมอยู่ในข้อตกลง เช่น เงื่อนไขการปล่อยเอกสาร, เงื่อนไขข้อตกลงความด้อยสิทธิ หรือเงื่อนไขอื่นๆ ของการเรียกร้องหรือไม่เรียกร้องสิทธิ วัตถุประสงค์หลักของข้อตกลงเอสโครว์ คือเพื่อตอบสนองความต้องการของตัวแทนเอสโครว์ที่ได้รับคำสั่งจากคู่สัญญา ซึ่งสาระสำคัญนี้ส่วนใหญ่ก็รวมอยู่ในข้อตกลงแล้ว ซึ่งก็จะถูกจัดเตรียมโดยและเพื่อตัวแทนเอสโครว์ ส่วนสาระสำคัญอื่นๆซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกลไกของเอสโครว์ ตัวแทนเอสโครว์ก็อาจจะไม่ร่างเข้าอยู่ในข้อตกลง ในความเป็นจริงข้อตกลงนี้จะรักษามลประโยชน์ของทุกๆฝ่าย โดยจะไม่พิจารณาผลประโยชน์ของตัวแทนเอสโครว์เลย

2.12.5 กรณีเกิดข้อขัดแย้งระหว่างสัญญาซื้อขายกับข้อตกลงเอสโครว์

เนื่องจากเอสโครว์เป็นวิธีการดำเนินการตามข้อตกลงในสัญญาซื้อขาย ดังนั้นจึงไม่ควรจะมีข้อขัดแย้งระหว่างข้อตกลงทั้งสอง ในกรณีถ้าเกิดมีข้อขัดแย้ง การจัดวางของโฉนดและเงินที่ถูกฝากไว้กับตัวแทนเอสโครว์จะต้องถูกกำกับตามข้อตกลงของเอสโครว์⁵¹ และตัวแทนเอสโครว์ก็จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงเอสโครว์⁵² และในกรณีที่มีการแก้ไขสัญญาตั้งตัวแทนเอสโครว์ และการแก้ไขนั้นมีข้อความขัดแย้งกับสัญญาเดิมก็ให้ถือเอาสัญญาฉบับหลังเป็นหลัก

2.12.6 การดำรงอยู่ต่อไปของเอสโครว์ ("Surviving" the Escrow)⁵³

การหยุดการดำเนินงานของเอสโครว์จัดเป็นสาระสำคัญที่ควรจะถูกบรรจุอยู่ในข้อตกลงด้วย มิฉะนั้นอาจจะทำให้เอสโครว์ไม่สามารถปิดได้ สาระอื่นๆ เช่น การรับประกัน อาจจะไม่เป็นส่วนสำคัญจนกระทั่งหลังจากที่เอสโครว์ได้ปิดไปแล้ว บางอย่างอาจจะไม่ได้รับการตอบสนอง ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องของกรรมสิทธิ, การละเมิด หรือการอ้างสิทธิต่างๆ ทางเดียวที่จะแสดงว่าสาระเหล่านี้ควรจะถูกจัดกรอย่างไรจะถูกพบในข้อตกลงเอสโครว์เท่านั้น ข้อตกลงเอสโครว์จะระบุเงื่อนไขของ

⁵¹ Kratovil, R. *Real Estate Law*, pp.165-166.

⁵² Gibson, F., Karp, J. and Klayman, E. *Real Estate Law*, p.327.

⁵³ Irwin, R. *Real Estate Hand Book*, p.120.

การดำรงอยู่ต่อไป เมื่อเอสโครว์ได้ปิดไปแล้ว การรับประกันยังคงมีผลต่อเงื่อนไขที่เอสโครว์ได้ปิดไปแล้ว

เมื่อเงื่อนไขต่างๆ ที่กำหนดไว้ในข้อตกลงได้รับการปฏิบัติหรือผ่อนผันโดยฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เอสโครว์จะพร้อมที่จะปิด หรืออาจกล่าวได้ว่าเอสโครว์ได้จบลงอย่างสมบูรณ์แล้ว เอกสารของฝ่ายหนึ่งก็จะส่งไปให้ และปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันได้ ส่วนเงินก็จะถูกจ่ายโดยตัวแทนเอสโครว์ให้อีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อนั้นเอสโครว์ก็จะถูกปิด และกระบวนการซื้อขายก็จะถูกยุติลงด้วย

2.13 สิ่งจำเป็นในเอสโครว์ (Materials Needed)⁶⁴

นายหน้า (Broker) ควรมารายละเอียดต่าง ๆ ส่งมอบแก่ตัวแทนเอสโครว์ ดังต่อไปนี้คือ

(1) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งรวมถึงชื่อเต็ม ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ รหัสไปรษณีย์ และสถานภาพการสมรส

(2) รายละเอียดเกี่ยวกับนายหน้าและตัวแทนนายหน้าคนอื่น ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการซื้อขาย รวมทั้ง ชื่อ ที่อยู่ รหัสไปรษณีย์ และเบอร์โทรศัพท์

(3) รายละเอียดเกี่ยวกับสินเชื่อที่มีอยู่ในปัจจุบัน สำหรับทรัพย์สินนั้น ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ ของสถาบันการเงินที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เงินที่ค้างชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย สำหรับสินเชื่อนั้นๆ ถ้าหากมีเงินค้างชำระต่าง ๆ นั้น จะต้องแม่นยำและแน่นอนและหากมีระบบการสินเชื่อต่อโดยผู้ซื้อ หรือเงื่อนไขอื่น ๆ และหมายเลขบัญชีสินเชื่อนั้น ๆ (สิ่งสำคัญเหล่านี้จะช่วยให้การทำงานของตัวแทนเอสโครว์ ให้ง่ายขึ้นเป็นอย่างมาก)

(4) กรมธรรม์อัคคีภัยที่ได้รับการชำระเงินเป็นที่เรียบร้อย หรืออาจต้องการที่จะโอนให้กับผู้ซื้อ

(5) รายงานเกี่ยวกับปลวก

(6) จำนวนเงินมัดจำที่จะถือไว้กับตัวแทนเอสโครว์

(7) ทรัพย์สินส่วนบุคคล เช่น เฟอร์นิเจอร์ที่รวมอยู่ในการซื้อขาย ถ้ามี

(8) วันปิด เอสโครว์ หรือวันโอน

(9) ภาษีที่ดิน และกรมธรรม์ประกันกรรมสิทธิ์ที่ดินครั้งล่าสุด ถ้ามี

(10) หากการซื้อขายเกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินที่มีรายได้ รายละเอียดต่าง ๆ ที่จะต้องมี คือ รายชื่อของผู้เช่าซื้อและที่อยู่ เงินมัดจำที่มีอยู่จากผู้เช่าแต่ละราย สำเนาสัญญาการเช่าต่างๆ ราคาเช่าในปัจจุบัน และวันเวลาที่ต้องการชำระค่าเช่า

⁶⁴ ชมรมธุรกิจตัวแทนการค้าอสังหาริมทรัพย์แห่งประเทศไทย, การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เอสโครว์ในสหรัฐอเมริกา, หน้า 7-9.

2.14 การเปิดเอสโครว์ (Opening The Escrow)⁶⁶

ขั้นตอนในการเปิดเอสโครว์ อาจจะแตกต่างกันระหว่างทางเหนือและทางใต้ของแคลิฟอร์เนีย แต่อย่างไรก็ตามโดยทั่วไป ๆ ขั้นตอนจะเป็นดังนี้คือ

- (1) นายหน้า (Broker) โดยปกติมักจะทำการเปิดเอสโครว์ หลังจากที่ได้รับใบเสร็จ หรือใบรับการนัดจำ (Deposit Receipt) ที่เซ็นรับโดยทุกฝ่าย
- (2) นายหน้า (Broker) จะเตรียมข้อตกลงเอสโครว์ หรือขอให้ตัวแทนเอสโครว์เตรียมข้อตกลงเอสโครว์
- (3) ข้อตกลงเอสโครว์ ที่ได้เตรียมแล้วนี้ จะให้ทุกฝ่ายทำการลงลายมือในสัญญาเท่านั้น
- (4) ตัวแทนเอสโครว์ จะสั่งทำการค้นคว้าประวัติกรรมสิทธิ์ที่ดิน บริษัทประกันกรรมสิทธิ์ที่ดิน จะทำรายการประวัติให้กับเอสโครว์
- (5) คำสั่งจากผู้ซื้อ และผู้ขายรวมกับโฉนดและเงินมัดจำจากผู้ซื้อ จะถูกส่งให้กับตัวแทนเอสโครว์

2.15 การโอนกรรมสิทธิ์ (Title Pass)⁶⁶

- (1) ก่อนที่จะมีการเริ่มการใช้เอสโครว์ กรรมสิทธิ์ของที่ดินยังคงเป็นของผู้ขาย ถ้าแม้ว่าโฉนดจะถูกบันทึกให้เป็นของผู้ซื้อ
- (2) ในกรณีที่ผู้โอน ยินยอมที่จะบันทึกโฉนดให้เป็นของผู้ซื้อ ทำการบันทึกและการครอบครองได้แสดงว่าผู้ซื้อเป็นเจ้าของโดยเปิดเผย สิทธิของที่ดินก็จะเป็นของผู้ซื้อ
- (3) เมื่อผู้ขายได้ส่งมอบโฉนดให้ตัวแทนเอสโครว์ได้ตายภายหลัง จากเงื่อนไขในคำสั่งเอสโครว์ได้รับการปฏิบัติ การโอนกรรมสิทธิ์จะถูกพิจารณาว่าได้โอนแล้วตั้งแต่วันที่ส่งมอบโฉนดให้แก่ตัวแทนเอสโครว์
- (4) ถ้าผู้ซื้อตายหลังจากที่โฉนดได้ถูกส่งให้ตัวแทนเอสโครว์ และเงื่อนไขของเอสโครว์ได้รับการปฏิบัติแล้ว กรรมสิทธิ์ของโฉนดนี้จะถูกส่งต่อให้ทายาทของผู้ซื้อ
- (5) ในกรณีที่ตัวแทนเอสโครว์ได้โกงเงินของผู้ซื้อ และหลบหนีไปก่อนที่เงื่อนไขในคำสั่งเอสโครว์จะได้รับการปฏิบัติ ความเสียหายนี้จะตกเป็นของผู้ซื้อ เพราะในช่วงเวลาที่เกิดการโกงนี้เงินยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อ ในทางตรงกันข้าม ถ้าเกิดว่าเงื่อนไขได้รับการปฏิบัติแล้ว และตัว

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

⁶⁶ Kratovil, R. *Real Estate Law*, pp.166-168

แทนเอสโครว์ได้โอนเงินไป ความเสียหายก็จะตกเป็นของฝ่ายผู้ขาย เพราะหลังจากที่เงื่อนไขในคำสั่งเอสโครว์ได้รับการปฏิบัติจนครบถ้วนแล้ว เงินจำนวนนี้จะเป็นของผู้ขาย

(6) ถ้าผู้ซื้อได้หว่านล้อมให้ตัวแทนเอสโครว์ได้ส่งมอบโฉนดให้ผู้ซื้อ ในขณะที่เงื่อนไขทั้งหมดได้รับการปฏิบัติยังไม่ครบถ้วน การส่งมอบโฉนดจะถือว่าเป็นผล และกรรมสิทธิ์ก็จะยังไม่ถูกโอนไปเป็นผู้ซื้อ⁵⁷

(7) ในกรณีที่ตัวแทนเอสโครว์ได้ส่งมอบโฉนดให้แก่ผู้ซื้อก่อนที่ผู้ซื้อจะชำระเงินส่วนที่เหลือจนครบตามสัญญา จะถือว่าตัวแทนเอสโครว์ได้ปฏิบัติผิดข้อตกลงเอสโครว์ ตัวแทนเอสโครว์จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบถ้าเกิดมีความเสียหายต่อผู้ขาย เช่นเดียวกันถ้าตัวแทนเอสโครว์ได้ทำการส่งมอบเงินให้แก่ผู้ขายในขณะที่กรรมสิทธิ์ในที่ดินยังไม่ชัดเจน เช่น อาจติดจำนองอยู่ ตัวแทนเอสโครว์ก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบความเสียหายต่อผู้ซื้อ⁵⁸

2.16 การสิ้นสุดการทำเอสโครว์ (Termination of Escrow)

สัญญาการทำหน้าที่ตัวแทนเอสโครว์สิ้นสุดเมื่อ

(1) มีการดำเนินการตามที่มีการตั้งตัวแทนเอสโครว์เสร็จสิ้นสมบูรณ์

(2) เมื่อผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันให้ยกเลิกการตั้งตัวแทนเอสโครว์

(3) เมื่อมีการดำเนินการตามสัญญาตัวแทนเอสโครว์เป็นอันพันวิสัยที่จะเป็นไปได้อีก

(4) ในกรณีที่คู่สัญญาแต่เพียงฝ่ายเดียวตั้งตัวแทนเอสโครว์ คู่สัญญาผู้นั้นสามารถยกเลิกสัญญาการตั้งตัวแทนเอสโครว์ได้ ถ้าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ได้เซ็นชื่อในสัญญาตั้งตัวแทนเอสโครว์ แต่อย่างไรก็ตามผู้ทำสัญญานั้นก็ยังคงผูกพันตามสัญญาจะซื้อจะขายต่อไป

(5) ถือเป็นประเพณีว่าในการดำเนินการเกี่ยวกับตัวแทนเอสโครว์นั้น เวลาถือเป็นสาระสำคัญ ดังนั้นถ้าไม่มีการดำเนินการตามสัญญาตั้งตัวแทนเอสโครว์ในเวลาที่กำหนด สัญญาการตั้งตัวแทนเอสโครว์ถือว่าสิ้นสุดลง และคู่กรณีจะต้องตกลงกันใหม่ ถ้าหากต้องการให้มีการดำเนินการโดยตัวแทนเอสโครว์ แต่ในทางปฏิบัติส่วนมากในการทำสัญญาตั้งตัวแทนเอสโครว์จะกำหนดไว้ว่าให้ดำเนินการต่อไป เว้นแต่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งต้องการให้ยกเลิก แต่บุคคลใดที่เป็นต้นเหตุให้เกิดความล่าช้าไม่มีสิทธิอ้างเอาความล่าช้านั้นเพื่อให้ยกเลิกการดำเนินการโดยตัวแทนเอสโครว์

⁵⁷ Nelson, G.S. and Whitman, D.A. *Land Transactions and Finance*, p.127.

⁵⁸ Gibson, F., Karp, J. and Klayman, E. *Real Estate Law*, p.324.

2.17 การปิด เอสโครว์ (Closing The Escrow)

ในการปิดเอสโครว์นั้น คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่ต้องนัดมาพบกันเพื่อที่จะแลกเปลี่ยนระหว่างเงินกับเอกสาร โดยปกติในตอนที่ทำสัญญาซื้อขาย คู่สัญญาจะเซ็นข้อตกลงของเอสโครว์แล้ว ข้อตกลงนี้จะกำหนดให้มีการฝากเอกสาร และเงินจำนวนที่แน่นอนไว้กับตัวแทนเอสโครว์ภายในระยะเวลาที่ตกลง ตัวแทนเอสโครว์นี้จะรับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามเงื่อนไขในข้อตกลงของเอสโครว์ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการในเรื่องของภาษี การประกันภัย และการเช่า(ถ้ามี)ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายให้เรียบร้อย การชำระหนี้สินที่ยังคงค้างอยู่ การจัดการเกี่ยวกับการคุ้มครองความเสียหาย การคำนวณดอกเบี้ย และเงื่อนไขอื่นๆ สำหรับเงินกู้จำนวนใหม่⁵⁹

ข้อบังคับของผู้ซื้อและผู้ขายในการปิดการขายของเอสโครว์ ได้แก่

(1) ฝ่ายผู้ซื้อดำเนินการ

ก. จำนวนเงินคงค้างที่จะต้องใช้ในการปิดธุรกรรม

ข. เอกสารการจำนอง

ค. ตราสาร หรือเอกสารที่จำเป็นต่อความสมบูรณ์ของธุรกรรม

(2) ฝ่ายผู้ขายดำเนินการ

ก. หลักฐานการแสดงสิทธิ์อย่างชัดเจน (สาระสำคัญของสิทธิ กรรมกรรมประกันภัยหรือหนังสือรับรอง TORRENS)

ข. การโอนกรรมสิทธิ์ในโอนดให้กับผู้ซื้อ

ค. กรรมกรรมประกันภัยตามความเหมาะสม

ง. หนังสือจากผู้รับจำนองที่ได้ระบุถึงจำนวนเงินที่จะต้องไถ่ถอน

จ. เอกสารใด ๆ ที่จำเป็นต่อการแสดงสิทธิ์อย่างชัดเจน และการทำธุรกรรมที่สมบูรณ์⁶⁰

การปิดเอสโครว์นั้น นายหน้า (Broker) ควรจะคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ให้ครบถ้วนเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้ซื้อ และผู้ขาย⁶¹

(1) ผู้ซื้อควรจะตรวจสอบว่ากรรมสิทธิ์ถูกต้องหรือไม่ มีข้อโต้แย้งหรือไม่

(2) ผู้ซื้อควรจะแจ้งให้ผู้ขายออกโอนดซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อ

(3) ผู้ซื้อควรจะตรวจสอบว่าค่าธรรมเนียมของการประกันนั้น ผู้ขายได้ชำระแล้วหรือยัง

(4) รายการปรับปรุงควรจะถูกคำนวณ และรายการปิดเอสโครว์ควรจะถูกจัดเตรียมไว้

(5) ส่วนต่างตามรายการเอสโครว์ ควรจะได้รับการชำระ และเอกสารที่แต่ละฝ่ายควรได้

⁵⁹ Wiedermer, J.P. *Real Estate Finance*, p.270.

⁶⁰ อานันท ไม้พุ่ม. "แนวความคิดระบบของค้กรกลางในเรื่องการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์," หน้า 18.

⁶¹ O'Donnell, P.T. and Maleedy, E.L. *Principles of Real Estate*, p.428.

รับก็จะถูกลง

(6) ชำระค่านายหน้า

เมื่อตัวแทนเอสโครว์ได้ปฏิบัติตามข้อตกลง ผู้ซื้อผู้ขายและผู้ให้สินเชื่อเป็นที่เรียบร้อย และเงินส่วนที่เหลือของราคาขายได้รับการชำระเป็นที่เรียบร้อย โฉนดได้มีการเซ็นข้อตกลงต่าง ๆ ของเอสโครว์เป็นที่สมบูรณ์ขั้นตอนพื้นฐานในการปิดเอสโครว์ มีดังนี้คือ⁶²

(1) รายการแสดงถึงสภาพหรือสถานะของหนี้สิน หรือหนี้สินคงค้างชำระ ซึ่งต้องขอจากเจ้าหนี้ (Beneficiary) ตามกฎหมายเจ้าหนี้ (Beneficiary) จะต้องทำการตอบสนองภายใน 20 วันเมื่อได้รับคำขอ

(2) เมื่อตัวแทนเอสโครว์ ได้รับเงินตลอดจนหลักฐานที่คำสั่งที่จำเป็นในการปิดเอสโครว์ทั้งหมดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เขาจะทำการคำนวณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (Settlement Sheet)

(3) หลักฐานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการซื้อขาย จะถูกลงไปกับบริษัทประกันกรรมสิทธิ์ในการจดทะเบียน ณ จุดนี้ เวลาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

(4) การค้นประวัติกรรมสิทธิ์ที่ดิน จะต้องกระทำจนนาทีสุดท้าย เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีการสอดแทรกสิ่งผิดปกติก่อเข้าไปในบ้านที่กต่าง ๆ ก่อนการจดทะเบียนกันในเช้าวันต่อไปและจะมีการออกกรรมธรรม์ประกันกรรมสิทธิ์ที่ดิน เพื่อเป็นหลักประกันว่าไม่มีการสอดแทรกการจดทะเบียนยอมใด ๆ หรือภาระหนี้สินใด ๆ บนที่ดินแปลงนั้น ตั้งแต่วันที่ค้นคว้าประวัติกรรมสิทธิ์ที่ดินในครั้งสุดท้ายจนถึงวันโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน

(5) ในวันที่ลงทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน ตัวแทนเอสโครว์จะทำการแจกจ่ายเงินให้แก่ทุกฝ่ายตามข้อตกลงเอสโครว์ ซึ่งรวมถึง

- การปลอดหนี้จากผู้ให้กูรายเดิมของผู้ขาย จำนวนเงินที่ค้างชำระถึงวันโอนกรรมสิทธิ์
- นายหน้าทุกฝ่าย อันได้แก่ ค่านายหน้า ผู้รับเหมาทุกๆ ฝ่าย อันได้แก่ งานตรวจปลวก งานซ่อมหลังคา ประปา ไฟฟ้าต่าง ๆ
- ผู้ขาย ราคาซื้อขาย ได้หักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้ว

(6) ตัวแทนเอสโครว์จะนำเสนอรายการปิดเอสโครว์ให้ทุกฝ่าย เมื่อได้รับการอนุมัติจากทุกฝ่าย ตัวแทนเอสโครว์จะทำหน้าที่ลงทะเบียนการโอนโฉนดและเอกสารที่จำเป็นทั้งหมดให้กับกรรมที่ดิน

(7) บริษัทประกันกรรมสิทธิ์ที่ดินจะต้องทำการออกกรรมธรรม์ประกันกรรมสิทธิ์ที่ดิน ในวันที่ทำการลงทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์

⁶² จลิต กิติญาณทรัพย์, บรรณาธิการ, การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยให้เอสโครว์ในสหรัฐอเมริกา., หน้า 106.

(8) หลังจากนั้นตัวแทนเอสโครว์จะนำโฉนดที่ได้รับการลงทะเบียนแล้วส่งมอบให้ลูกค้าทันที

3. หลักการปล่อยสินเชื่อแก่โครงการหมู่บ้านจัดสรร⁶³

- (1) ประเภทและขนาดของโครงการ
- (2) ทำเลที่ตั้งของโครงการ
- (3) ผู้บริหารโครงการ
  - (3.1) ประวัติย่อของผู้บริหาร
  - (3.2) ผลงานที่ผ่านมา ประสบการณ์ ความสามารถ
  - (3.3) สถาบันการเงินที่ติดต่อ
- (4) การวางแผนโครงการ
  - (4.1) การจัดซื้อที่ดิน
  - (4.2) การจัดผังโครงการและสาธารณูปโภค
  - (4.3) ควรมีการขออนุญาตจัดสรรจากคณะกรรมการควบคุมการจัดสรรที่ดิน
  - (4.4) ระบบการรักษาความปลอดภัย
  - (4.5) การก่อสร้าง และจำนวนบ้านที่จะสร้างในแต่ละเดือน
  - (4.6) ระยะเวลาในขั้นตอนต่างๆ ของการก่อสร้าง
- (5) แหล่งที่มาของเงินทุน
  - (5.1) เงินทุนส่วนตัวของเจ้าของโครงการ
  - (5.2) เงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน
  - (5.3) เงินดาวน์ และเงินรับโอนที่ได้จากผู้ซื้อขายย่อย
- (6) ประมาณการต้นทุนของโครงการ
  - (6.1) ค่าที่ดินและค่าปรับปรุงที่ดิน
  - (6.2) ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและระบบสาธารณูปโภค
  - (6.3) ค่าใช้จ่ายในการขายและดำเนินงาน
  - (6.4) ดอกเบี้ยจ่ายสำหรับเงินกู้
- (7) แผนงานการตลาดและคู่แข่งชั้น
  - (7.1) กลุ่มลูกค้าเป้าหมายของโครงการ

⁶³ อานันท ไหม่ม. "แนวความคิดระบบองค์กรกลางในเรื่องการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์.", หน้า 44-46.

- (7.2) ขนาดของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย
- (7.3) การแข่งขันโดยพิจารณาเปรียบเทียบกับโครงการอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง
- (7.4) ประมาณการขายรายเดือนของบ้านแต่ละแบบ
- (7.5) นโยบายราคา เงื่อนไขการชำระเงิน
- (8) ประมาณการเงินสดหมุนเวียน
- (9) พิจารณาจุดคุ้มทุนของโครงการ

4 วงเงินสินเชื่อโดยใช้หนังสือค้ำประกัน (Letter of Guarantee)

วงเงินหนังสือค้ำประกันสามารถแบ่งได้เป็นดังนี้⁶⁴

(1) Bid Bond เป็นหนังสือค้ำประกันที่ใช้เพื่อค้ำประกันการประมูลงานโดยปกติประมาณ 5-10 % ของมูลค่างาน หรือแล้วแต่เงื่อนไขที่เจ้าของโครงการจะกำหนด การพิจารณาให้สนับสนุนวงเงิน Bid Bond ให้กับผู้รับเหมานั้นควรคำนึงด้วยว่า สมควรจะให้การสนับสนุนแก่ผู้รับเหมารายการนั้นหรือไม่ถ้าหากประมูลได้ ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่า จะไม่ให้การสนับสนุนวงเงินสินเชื่อ หากผู้รับเหมาประมูลได้ ก็ไม่ควรที่จะให้วงเงิน Bid Bond แก่ผู้รับเหมารายนั้น อนึ่งวงเงินประเภทนี้อาจจะตั้งเป็นเงินถาวรได้สำหรับลูกค้าเก่าที่มีผลการติดต่อด้านนี้ดีมาตลอด แต่ไม่ควรสูงนัก ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการควบคุม และต้องคำนึงถึง Capacity ของลูกค้าด้วยว่าสามารถรับงานได้มากน้อยเพียงใด

(2) Performance Bond เป็นหนังสือค้ำประกันที่ใช้เพื่อค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญาว่าจ้างก่อสร้าง ตลอดอายุสัญญา ซึ่งจะเป็นจำนวนเท่าไร แล้วแต่เงื่อนไขในสัญญา โดยปกติแล้วจะประมาณ 5-10% ของมูลค่างาน วงเงินประเภทนี้จะไม่มีการตั้งไว้เป็นเงินถาวร

(3) Advance Payment Bond เป็นหนังสือค้ำประกันที่ใช้เพื่อค้ำประกันการรับเงินล่วงหน้า เพื่อที่ผู้รับเหมาจะได้นำไปใช้ในการเตรียมเครื่องมือ เครื่องจักร และวัสดุก่อสร้างที่จำเป็นต้องใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งจะเห็นจำนวนเท่าไรนั้น แล้วแต่เงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาว่าจ้างก่อสร้าง โดยปกติแล้วประมาณ 10 % ของมูลค่างาน และเมื่อมีการส่งมอบงวดงาน เจ้าของโครงการจะหัก Advanced Payment นี้คืนเป็นงวด ไปตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญา (ปกติจะหักไว้ประมาณ 10-15 % ของค่างานในแต่ละงวด) ดังนั้นภาระการค้ำประกันจะค่อยลดลงตามลำดับ ในกรณีที่ผู้รับเหมาได้รับ Advanced Payment เป็นจำนวนสูง และโครงการมีระยะเวลาการก่อสร้างงาน ควรแบ่ง Advanced Payment Bond ออกเป็นฉบับย่อยเพื่อความสะดวกในการที่ผู้รับเหมาจะนำต้นฉบับมาคืน ตามภาระค้ำประกันในส่วนที่ลดลง วงเงินประเภทนี้จะไม่มีการตั้งไว้เป็นเงินถาวร

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

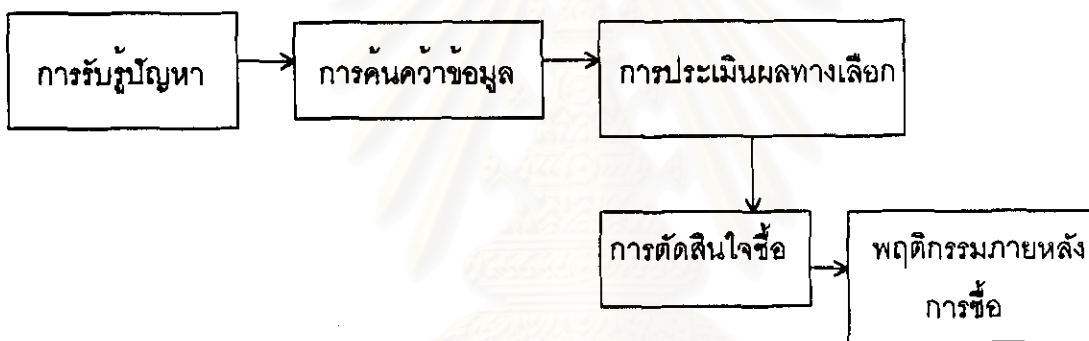
(4) Retention Bond เป็นหนังสือค้ำประกันที่ใช้เพื่อการค้ำประกันผลงานการก่อสร้างที่ส่งมอบแล้ว โดยปกติจะประมาณ 5-10 % ของมูลค่างาน อายุการค้ำประกันประมาณ 1 ปี หรือแล้วแต่เงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาว่าจ้างก่อสร้าง วงเงินประเภทนี้จะไม่มีการตั้งเป็นวงเงินถาวร

5. แนวความคิดของกระบวนการตัดสินใจซื้อ

5.1 กระบวนการตัดสินใจซื้อ⁶⁶

ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการซื้อของผู้บริโภคนั้น สามารถพิจารณาได้จาก แบบจำลองของกระบวนการซื้อ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2-5 แบบจำลองของกระบวนการซื้อ

Smith⁶⁶ ได้นำแบบจำลองของกระบวนการซื้อตามแผนภูมิกำหนดนี้มาปรับให้เป็นกระบวนการซื้อที่อยู่อาศัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) การรับรู้ปัญหา (Problem recognition) หมายถึงการสำรวจความต้องการของตนในการซื้อบ้าน ไม่ว่าจะเป็นขนาดของครอบครัว, รายได้ของครอบครัว เป็นต้น

(2) การค้นหาข้อมูล (Information Search) เพื่อหาข้อมูลในสินค้าที่ต้องการจากแหล่งข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับบ้านที่ต้องการซื้อ เช่น ครอบครัว, เพื่อน โฆษณา

(3) การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternatives) โดยการพิจารณาผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการซื้อบ้าน ไม่ว่าจะเป็น ที่ตั้งของบ้าน, รูปแบบของบ้าน เป็นต้น

(4) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) จากข้อมูลและการประเมินผลจึงมีการตัดสินใจซื้อ

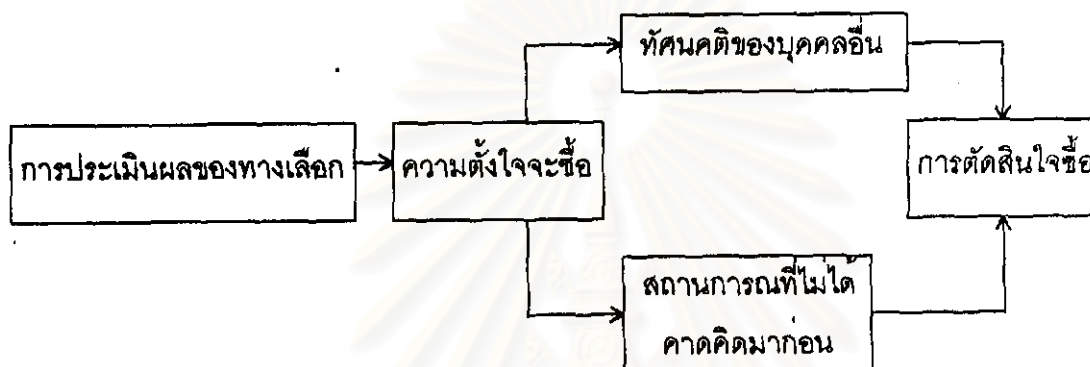
⁶⁵ Schiffman, L.G. and Kanuk, L.L. *Consumer Behavior* New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1987, p.653.

⁶⁶ Smith, H.C. and Corgel, J.B. *Real Estate Perspectives* Illinois: Richard D. Irwin, Inc., 1987, pp.352-353.

(5) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Postpurchase Behavior) เป็นความรู้สึกพอใจ หรือไม่พอใจ ภายหลังการซื้อสินค้าไปแล้ว ความรู้สึกนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสินค้าและความคาดหวังของผู้บริโภค

ในช่วงระหว่างการประเมินผลของทางเลือก กับการตัดสินใจซื้อนั้น ผู้ซื้อจะตัดสินใจว่าจะซื้อหรือไม่ซื้อ ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแบบจำลองนี้⁶⁷

แผนภูมิที่ 2-6 แบบจำลองการตัดสินใจซื้อ

โดยในช่วงนี้การตัดสินใจซื้อจะมีอีก 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ คือ ทัศนคติของบุคคลอื่น และสถานการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน ซึ่งในช่วงนี้การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจะเลื่อนออกไป หรือการเปลี่ยนการตัดสินใจนั้น การมองเห็นถึงความเสี่ยง (Perceived Risk) นับว่ามีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจดังกล่าว

ความเสี่ยง (Risk)⁶⁸ คือความไม่แน่นอนซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเสียหาย ผู้คนส่วนมากพยายามที่จะหลีกเลี่ยงจากความเสียหายเท่าที่จะทำได้ ความเสี่ยงแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

(1) Objective Risk (Statistical Risk) เกิดจากความแตกต่างระหว่างความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงกับความเสียหายที่คาดหวังไว้

(2) Subjective Risk เกิดจากสภาวะจิตใจของคนซึ่งมีประสบการณ์ หรือมีความกังวลจากเหตุการณ์ที่ได้ยิน หรือได้รับมา

⁶⁷ Kotler, P. *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation and Control* New Jersey: Prentice-Hall Inc. p.201.

⁶⁸ Greene, M.R. and Trieschmann, J.S. *Risk & Insurance* Ohio: South-Western Publishing Company, 1988, pp.3-4.

5.2 กระบวนการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัย⁶⁹

สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อถึงเวลาพิจารณาเปลี่ยนที่อยู่อาศัย ในขั้นตอนนี้เกิดความคิดที่จะต้องเปลี่ยนแปลง ถ้าหากคิดว่าจะเปลี่ยนแปลงก็จะเข้าสู่กระบวนการที่ 2

ขั้นที่ 2 ตั้งเป้าหมาย ผู้ซื้อต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของตนเอง และพิจารณางบประมาณ พิจารณาที่ตั้ง ประเภทของบ้าน และลักษณะการครอบครอง แล้วเข้าสู่กระบวนการที่ 3

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกเบื้องต้น ขั้นนี้จะทำการศึกษาข้อมูล 2 ด้าน คือข้อมูลเกี่ยวกับการขาย และข้อมูลทางด้านการตลาด

ขั้นที่ 4 กระบวนการเปรียบเทียบ จะรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดทางเลือกโดยทำการประเมินผล

ขั้นที่ 5 ประเมินผลที่ได้รับทางด้านการตลาด

ขั้นที่ 6 ประเมินผลทางด้านการเงิน

ขั้นที่ 7 กระบวนการเลือก ในกระบวนการนี้จะเลือกที่ดีที่สุด

ขั้นที่ 8 พิจารณาใหม่เพื่อตัดสินใจซื้อ หรือไม่ซื้อ

ขั้นที่ 9 ถ้าซื้อ สามารถย้ายเข้าสู่บ้านหลังใหม่ได้

5.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัย

ในการซื้อบ้านผู้บริโภคต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจซื้อ เช่นเดียวกับสินค้าประเภทอื่น หรืออาจกล่าวได้ว่ามีปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้อง 2 ปัจจัย⁷⁰

(1) ปัจจัยผลักดัน

เป็นเหตุที่ทำให้มีความต้องการที่จะย้ายบ้าน แบ่งเป็น

- การย้ายด้วยความสมัครใจ เช่น ย้ายเนื่องจากครอบครัวมีขนาดใหญ่ขึ้น
- การย้ายบ้านด้วยความไม่สมัครใจ เช่น ถูกเวนคืน

(2) ปัจจัยดึงดูด

⁶⁹ อวีวรรณ เคนไพบุญช์. "ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ปานกลางในเขตชั้นกลางของกรุงเทพฯ." (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2536), หน้า 15-18.

⁷⁰ อารยา แสงวิโรจน์กุล. "โครงการที่อยู่อาศัยประเภททาวน์เฮ้าส์ที่มีทรัพย์สินส่วนกลาง: การศึกษาปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจซื้อของผู้อยู่อาศัย." (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2536), หน้า 39.

เป็นปัจจัยที่มีผลทำให้มีการตัดสินใจซื้อบ้าน โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ

- ปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อบ้านก็คือในเรื่องของทำเลที่ตั้ง ราคาของบ้าน คุณภาพของการก่อสร้าง การเดินทางหรือคมนาคม ชื่อเสียงของผู้ประกอบการ ภาพพจน์ของบริษัท ความน่าเชื่อถือ เป็นต้น

- ปัจจัยรอง ได้แก่สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งในและนอกอาคาร เช่น โทรศัพท์ ยาม ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อที่อยู่อาศัย เช่น งานวิจัยของนายเดชะ บุญยะชัย⁷¹ พบว่าปัจจัยในการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรระดับราคาปานกลางได้แก่

ตารางที่ 2-1 ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรระดับราคาปานกลาง

ปัจจัย	%
ที่ตั้งและลักษณะของโครงการ	35.76
ตัวบ้านและลักษณะการก่อสร้าง	25.67
ราคาและเงื่อนไขการชำระเงิน	19.06
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	7.62
ฐานะและความเชี่ยวชาญของเจ้าของโครงการ	6.94
การบริการพิเศษต่างๆของหมู่บ้าน	3.5
การส่งเสริมการขาย	1.45

5.4 วงจรชีวิตกับการเลือกซื้อ หรือเช่าที่อยู่อาศัย

วงจรชีวิต หมายถึง การหมุนเวียนของชีวิตตั้งแต่เกิดไปสู่การเจริญวัย การมีวุฒิภาวะ การเป็นผู้ใหญ่และความชราภาพตามลำดับ⁷²

ในการแบ่งวงจรชีวิตตามลักษณะพฤติกรรมซึ่ง Buhler ได้จัดแบ่งไว้เป็นดังตารางที่ 2-2

⁷¹ เดชะ บุญยะชัย. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรร ระดับราคาปานกลางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530, หน้า 98-99.

⁷² โยฮัน คันสันบุตร และคณะ. ชีวิตวิทยา กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2533, หน้า 199.

ตารางที่ 2-2 วงจรชีวิตตามลักษณะพฤติกรรมของ Buhler

ลำดับที่	ระดับอายุ	ลักษณะพฤติกรรม
1	0-16	ระยะวัยเด็ก
2	16-26	ระยะที่เขารวมกิจกรรมอย่างมาก
3	26-30	ระยะที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน
4	30-64	ระยะที่ประสบความสำเร็จทางจิตใจมีการย้ายที่อยู่และเปลี่ยนอาชีพ
5	64 ปีขึ้นไป	ระยะของการพักผ่อนและคิดถึงความหลัง

Bernard J.Winger และ Ralph R.Fransca⁷³ ได้แบ่งช่วงชีวิตตอนลักษณะทางด้านการทำงาน และการเงินไว้ดังนี้

ตารางที่ 2-3 การแบ่งช่วงชีวิตตอนลักษณะทางด้านการทำงานของ Bernard J.Winger และ Ralph R.Fransca

อายุตั้งแต่ 25 - 34 ปี	
ไม่มีบุตร	<ul style="list-style-type: none"> -เริ่มสร้างความน่าเชื่อถือ -ซื้อหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัย -เริ่มสะสมเงินฉุกเฉิน -เริ่มประกันชีวิต -เริ่มมีการวางแผนการลงทุน -เริ่มวางแผนการเกษียณอายุ
มีบุตร	<ul style="list-style-type: none"> เหมือนกับผู้ที่ไม่มีบุตรแต่เพิ่ม -ด้านการซื้อประกันชีวิต -เก็บเงินเพื่อการศึกษาของบุตร -จัดเตรียมแผนอนาคตให้บุตร

⁷³ Winger, B.J. and Fransca, R.R. *Personal Finance: An Integrated Planning Approach* Ohio: Charles & Merrill Publishing Co., pp.14-15.

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

อายุตั้งแต่ 35 - 44 ปี	
ไม่มีบุตร	<ul style="list-style-type: none"> -ทำประกันทรัพย์สิน -วางแผนป้องกันด้านภาษีจากรายได้และทรัพย์สินของตนเริ่มสร้างความน่าเชื่อถือ -เก็บเงินเพื่อการเกษียณอายุ -ทบทวนแผนเกี่ยวกับบุตร
มีบุตร	<p>เหมือนกับผู้ที่ไม่มีบุตรแต่เพิ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> -การเพิ่มการออมเพื่อการศึกษานของบุตร -วางแผนด้านอสังหาริมทรัพย์
อายุตั้งแต่ 45 - 54 ปี	
ไม่มีบุตร	<ul style="list-style-type: none"> -ดำเนินการออมเพื่อเกษียณอายุ -ป้องกันภาษีจากรายได้ -ให้ความสำคัญเรื่องประกันบ้าน
มีบุตร	<p>เหมือนกับผู้ที่ไม่มีบุตรแต่เพิ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> -คิดป้องกันในเรื่องการตายของครอบครัวให้บุตร -จัดเตรียมกองทุนเพื่อการศึกษานของบุตร

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

อายุตั้งแต่ 55 - 64 ปี
-วางแผนการเกษียณอายุ -ดำเนินการเรื่อง อสังหาริมทรัพย์ต่อ -ลงทุนที่มีความมั่นคง
อายุ 65 ปีขึ้นไป
-จัดเตรียมรายได้ที่มั่นคงจาก การลงทุน -วางแผนเรื่องเงินสดที่จำเป็น ในอนาคต -ประสบความสำเร็จในเรื่องการ วางแผนด้าน อสังหาริมทรัพย์

จากทฤษฎีของ Bernard J.Winger และ Ralph R.Fransca จะเห็นว่าช่วงอายุที่มีความต้องการที่จะมีบ้านเป็นของตนเองนั้น จะอยู่ระหว่าง 25-44 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการทำการสำรวจของพรอพเพอร์ตี้ไลน์⁷⁴ ในเรื่องระดับอายุที่มีความต้องการที่อยู่อาศัย โดยส่งแบบสอบถามไปจำนวน 1,642 ชุด และได้รับตอบกลับมาจำนวน 1,218 ชุด คิดเป็น 74.1% และผลของการสำรวจเป็นดังนี้

ตารางที่ 2-4 ช่วงอายุที่มีความต้องการบ้าน

อายุของผู้บริโภค	จำนวน (%)
ต่ำกว่า 20 ปี	1.1
20-24 ปี	16.1
25-29 ปี	35.6
30-34 ปี	22.3
35-39 ปี	10.4
40-44 ปี	6.6
45 ปี ขึ้นไป	8.0

ที่มา : พรอพเพอร์ตี้ไลน์

⁷⁴ รลิต กิติญาณทรัพย์,บรรณาธิการ. ผู้ซื้อสนใจวันทั่วโลกราคาเท่าไร (1). ประชาชาติธุรกิจ (22-25 มิถุนายน 2538): หน้า

6. ปัญหาการโอนกรรมสิทธิ์ไม่ได้ตามกำหนดของผู้ถือที่อยู่อาศัย

6.1 การร้องเรียนปัญหาผ่านสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.)

มีทั้งการร้องเรียนผ่านทางจดหมาย ทางโทรศัพท์ และที่ร้องเรียนด้วยตนเอง โดยปี 2538 มีสถิติการร้องเรียนทางจดหมายเกี่ยวกับโครงการบ้านที่ดินจัดสรรและอาคาร รวมทั้งสิ้น 1,320 ราย และในปี 2539 พบว่ามีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับโครงการบ้านจัดสรรจำนวน 1,608 ราย และอาคารชุดจำนวน 260 ราย รวมทั้งสิ้น 1,868 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2538 ร้อยละ 41.5 ดังตารางที่ 2-5

นอกจากนี้สคบ.ยังได้รับเรื่องร้องเรียนทางโทรศัพท์เกี่ยวกับ บ้าน ที่ดินจัดสรร และอาคารชุด รวมจำนวน 5,400 รายต่อปี เฉลี่ยเดือนละ 450 ราย และมีผู้ที่เดินทางมาร้องเรียนด้วยตนเองที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครวมจำนวน 2,160 รายต่อปี เฉลี่ยเดือนละ 180 ราย ตารางที่ 2-5 สถิติการร้องเรียนของผู้บริโภคเกี่ยวกับการซื้อขายเปลี่ยนมือที่ดิน และที่อยู่อาศัย แยกตามลักษณะของปัญหาในปี 2539

ลักษณะการร้องทุกข์ของผู้บริโภค เดือนมกราคม-ธันวาคม 2539	จำนวนราย	สัดส่วน (%)
งานร้องทุกข์เกี่ยวกับบ้านและที่ดินจัดสรร		
1. ไม่จัดสรรที่ดินหรือสร้างบ้านให้แล้วเสร็จตามสัญญาหรือโฆษณา	903	48.00
2. ไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงที่จัดสรร	498	27.00
3. ปลุกสร้างบ้านไม่เรียบร้อยหรือไม่ได้มาตรฐาน	88	5.00
4. ไม่ดำเนินการแบ่งแยกโฉนดและโอนกรรมสิทธิ์?	87	5.00
5. ไม่จัดทำสาธารณูปโภคต่างๆ ในที่ดินแปลงจัดสรร	32	2.00
งานร้องทุกข์เกี่ยวกับอาคารชุด		
1. ไม่ปลูกสร้างห้องชุดในอาคารชุดตามสัญญาหรือโฆษณา	82	4.00
2. ปลูกสร้างอาคารชุดล่าช้า	78	4.00
3. ไม่ดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุด	68	3.00
4. ผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุดบริหารอาคารชุดไม่ถูกต้องตามข้อบังคับนิติอาคารชุด	19	1.00
5. ไม่จัดทำสาธารณูปโภคต่างๆ ในอาคารชุดตามสัญญาหรือโฆษณา	13	1.00
รวม	1,868	100.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.)

6.2 การร้องเรียนปัญหาผ่านกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ (บก.สศก.)

ปัญหาความเดือดร้อนของผู้บริโภคที่ติดต่อมายังกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่มีลักษณะสูงงอมเต็มที่แล้ว โดยในปี 2537 ทาง บก.สศก.ได้รับเรื่องร้องเรียนจาก สคบ.จำนวน 703 รายในปี 2538 หลังจากที่มีการตั้งศูนย์บริการข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ขึ้นมา มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับที่ดินเปล่า บ้านจัดสรรและอาคารชุดจำนวน 825 ราย และในปี 2539 มีเรื่องร้องเรียนทั้งสิ้นจำนวน 334 ราย

ลักษณะของการดำเนินธุรกิจที่เข้าข่ายเอาเปรียบประชาชน ซึ่งได้มีการร้องเรียนไปยังกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

(1) ผู้ประกอบการจัดสรรที่ดินโดยไม่มีกรรมสิทธิ์

(1.1) ผู้ประกอบการมีเจตนาที่จะหลอกลวงประชาชนโดยใช้ที่ดินของผู้อื่นหรือไปเช่าที่ดินของผู้อื่นทำการโฆษณาขายหรือผู้ประกอบการบางรายอาจใช้วิธีจับเสียมเปล่าคือ ทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินจากเจ้าของที่ดินไว้โดยมีข้อตกลงกันให้เจ้าของที่ดินมอบอำนาจให้ผู้ประกอบการไปดำเนินการ ต่อมาภายหลังผู้ประกอบการกับเจ้าของที่ดินเกิดการขัดแย้งกัน จนผู้ประกอบการไม่ยอมสร้างบ้านต่อ โครงการก็ต้องหยุดชะงักไป

(1.2) ผู้ประกอบการเอาที่ดินที่ไม่มีกรรมสิทธิ์มาจัดสรร ผู้ประกอบการบางรายใช้เล่ห์เหลี่ยมเอาที่ดินสาธารณะ เช่น ถ้ำคลองมาเป็นถนน ครั้นต่อมาภายหลังถูกตรวจสอบพบ ผู้ประกอบการจะต้องขุดดินนั้นออกจนกลายเป็นคลองเหมือนเดิม หรือในกรณีที่ออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ทับที่ป่าสงวน ต่อมาเมื่อมีการตรวจสอบก็ต้องถูกเพิกถอน

(2) ผู้ประกอบการเอาเปรียบทางด้านสาธารณสุขบริโภค

ผู้ประกอบการไม่ทำตามที่โฆษณาเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็นสนามเด็กเล่น สระว่ายน้ำ สนามเทนนิส ยามรักษาการณ์ 24 ชั่วโมง ฯลฯ แต่เมื่อโครงการขายหมดแล้ว ส่วนที่โฆษณาเอาไว้ไม่เป็นจริงเจ้าของโครงการได้มีการเปลี่ยนสภาพไปเป็นอย่างอื่นเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง โดยไม่คำนึงถึงคำที่เคยโฆษณาไว้

(3) ผู้ประกอบการไม่สามารถจัดโอนกรรมสิทธิ์ให้ได้

(3.1) ผู้ประกอบการบางรายขาดหลักเกณฑ์ต่างๆ ตามเงื่อนไขที่กำหนดในการขออนุญาตจัดสรรที่ดิน เช่น เรื่องกรรมสิทธิ์แต่ยังมีภาระผูกพันอยู่ ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถขอใบอนุญาตจัดสรรที่ดินได้ ประกอบกับการขออนุญาตจัดสรรที่ดินที่เป็นกรรมวิธีและขั้นตอนมากมาย ผู้ประกอบการบางรายจึงทำการโฆษณาขายและดำเนินการก่อสร้างไปก่อนโดยที่ยังไม่ได้รับใบอนุญาต ผลที่ตามมาคือผู้ประกอบการไม่สามารถโอนบ้านให้ได้แม้ว่าจะสร้างเสร็จแล้วก็ตาม

(3.2) ผู้ประกอบการนำโฉนดที่ดินไปจำนองเพื่อค้ำประกันเงินกู้ และนำเงินที่ได้ไปใช้ในโครงการอื่น และภายหลังไม่สามารถหาเงินมาไถ่ถอนจำนอง ผลก็คือ ผู้ซื้อไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ได้ ต้องไปดำเนินการฟ้องร้องขอเจดีย์ทรัพย์สิน

(3.3) ผู้ซื้อเสียเปรียบในข้อสัญญาโดยที่ผู้ประกอบการทำขึ้น โดยในสัญญาไม่ได้ระบุว่าต้องลงมือสร้างและแล้วเสร็จเมื่อใด หากผู้ประกอบการไม่ทำตามสัญญาก็ไม่มีการชดเชยอื่นใดให้ หรือในกรณีความไม่ชัดเจนในสัญญา เช่น ในสัญญาไม่ได้ระบุว่าที่ดินที่จะซื้อทั้งแปลงเต็มโฉนด หรือต้องการซื้อเพียงบางส่วนเท่านั้น จนเกิดปัญหาการโอนกรรมสิทธิ์ขึ้นมาภายหลัง

(4) ผู้ประกอบการเอาเปรียบทางการก่อสร้าง

(4.1) ผู้ประกอบการรับเงินแล้วไม่ดำเนินการก่อสร้าง หรือหลบหนีไปอื่นเนื่องจากความตั้งใจที่จะหลบหนีไปจริงหรือหุ้นส่วนในบริษัทขัดแย้งกันหรืออาจติดปัญหาทางการเงิน เช่น ไม่มีทุนเพียงพอในการดำเนินการ นำเงินของผู้ซื้อไปประกอบธุรกิจส่วนตัว แต่ประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง เป็นต้น

(4.2) ผู้ประกอบการใช้วัสดุคุณภาพต่ำ หรือขนาดและจำนวนวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง แตกต่างจากบ้านตัวอย่างซึ่งสร้างเอาไว้อย่างดี จนเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาในภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นตัวบ้านทรุดหรือผุพัง ฯลฯ

6.3 การร้องเรียนปัญหาผ่านกรมที่ดิน

ในปี 2539 ทางฝ่ายร้องทุกข์ของกรมที่ดินได้รับเรื่องร้องเรียนทั้งหมดจำนวน 91 เรื่อง เป็นเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับบ้าน ที่ดินจัดสรร 78 เรื่อง และเกี่ยวกับอาคารชุดอีก 13 เรื่อง ซึ่งปัญหาที่ร้องเรียนเข้ามาส่วนใหญ่เป็นเรื่องไม่จัดทำสาธารณูปโภคต่างๆ ในที่ดินจัดสรร, ไม่ปลูกสร้างบ้านที่ดินจัดสรรให้แล้วเสร็จตามสัญญา หรือโฆษณา เป็นต้น

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. แนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ช่วงระยะเวลาของปัญหา	ปัญหา	แนวทางการแก้ไข
ช่วงที่ 1 ก่อนตัดสินใจซื้อ	<ul style="list-style-type: none"> - โฆษณาไม่ตรงกับความเป็นจริง - ไม่สามารถตรวจสอบรายละเอียดได้ - ขาดข้อมูล - พนักงานขายไม่รับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ควบคุมโฆษณา - ชันทะเบียนคอนโดมิเนียม - จัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อผู้บริโภค - พรบ.ตัวแทนนายหน้า
ช่วงที่ 2 จอม/ผ่อนชำระ เงินดาวน์	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ขายเอาัดเอาเปรียบ - ไม่ก่อสร้าง/ ไม่เสร็จตามข้อตกลง - ผู้บริโภคไม่มีข้อมูล - ไม่ปฏิบัติตามสัญญาและโฆษณา - ผู้ขายหลบหนีหน้าไม่ยอมเจรจา 	<ul style="list-style-type: none"> - สัญญามาตรฐาน - พรบ.เอสโครว์ - กรมที่ดิน - สคบ. - บก.สศก.
ช่วงที่ 3 โอน/เช่าอยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีผู้รับผิดชอบดูแล - ทรัพย์สินส่วนรวมขาดหาย - บ้านชำรุดเสียหาย ผู้ขายปฏิเสธ - ผู้บริหารไม่มีความรู้ประสบการณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - นิติบุคคลบ้านจัดสรร - กำหนดวิธีส่งมอบทรัพย์สิน - การันตีความเสียหาย 5-10 ปี - ตั้งสถาบันฝึกสอนผู้ดูแลหลังขาย

ที่มา : สมาคมนักบริหารชุมชนแห่งประเทศไทย

8. แนวความคิดของการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เอสโครว์ในประเทศไทย

8.1. มุมมองที่มีต่อแนวความคิดของการใช้เอสโครว์ในประเทศไทย

8.1.1. ผู้ประกอบการ

นายชายนิต ใจวีศิริมณี กรรมการผู้จัดการบริษัท พร็อพเพอร์ตี้เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)⁷⁵

“การใช้เอสโครว์ จะทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวมากขึ้น การลงทุนจะเพิ่มขึ้น เพราะเงินดาวน์ไม่สามารถนำมาเป็นทุนหมุนเวียนได้ สถาบันการเงินจะมีบทบาทมากขึ้น และการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการจะลดลง เพราะผู้ประกอบการมีทุนหมุนเวียนลดลง”

⁷⁵ รลิต กิติญาณทรัพย์, บรรณาธิการ, จับความของธุรกิจใหม่ เอสโครว์, ประชาชาติธุรกิจ (17-20 สิงหาคม 2538): หน้า 28.

นายธีรพจน์ จรุงศิริ ประธานกรรมการบริหาร บริษัท จุลติศ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)⁷⁶

“ผู้ซื้อส่วนมาไม่มีความรู้เรื่องนี้ จึงควรมีการให้ความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับเอสโคร์วแก่ผู้ประกอบการ และผู้บริโภคให้มีความเข้าใจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก่อนที่จะมีการบังคับใช้เอสโคร์ว หากมีการใช้กฎหมายเอสโคร์วโดยผู้ประกอบการห้ามนำเงินดาวน์ของลูกค้าไปลงทุน จะเป็นการฆ่าผู้ประกอบการรายเล็กมากกว่า รายใหญ่ไม่กลัวอยู่แล้ว”

นายไชยยันต์ ซาครกุล กรรมการผู้จัดการ บริษัท ลิลิแลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด⁷⁷

“เห็นด้วยกับการใช้เอสโคร์ว เพื่อสกรีนนักพัฒนาที่ดินมืออาชีพจริงๆ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ”

นายนิติพน นิติภูมิเวชกุล กรรมการผู้จัดการ บริษัททงภูมิค้ำว้ตฤกษ์ก่อสร้าง จำกัด⁷⁸ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้นำเอสโคร์วมาใช้กับโครงการจัดสรรของตน ได้ให้ความเห็นที่มีต่อระบบนี้ว่า

“การจะเข้ามาสู่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ท่านกลางภาวะตลาดที่แข่งขันรุนแรงจำเป็นต้องสร้างทั้งความเชื่อถือ และความไว้วางใจเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของลูกค้าให้ได้ ต้องทำให้ลูกค้าเชื่อว่า เงินทุกบาททุกสตางค์ของลูกค้าไม่หายไป ทางโครงการจึงได้ตัดสินใจนำเอาเอสโคร์วมาใช้เป็นรายแรก ถึงแม้ว่าเอสโคร์วจะเป็นระบบที่ดี และมีการใช้ในอเมริกา และในแถบยุโรป แต่ที่ไม่เป็นยอมรับสำหรับตลาดอสังหาริมทรัพย์ในเมืองไทย เพราะการไม่ยอมรับของกลุ่มผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ ผู้ประกอบการคำนึงถึงผลต่อเนื่องในแง่ผลกระทบ ที่อาจเกิดกับสภาพคล่องทางการเงินของบริษัท หากนำเอสโคร์วนี้มาใช้ ผู้ประกอบการจะไม่สามารถนำเงินส่วนหนึ่งจากยอดชำระเงินดาวน์ของลูกค้ามาใช้เป็นเงินสดหมุนเวียนได้”

8.1.2. นายธนาคาร

นายสิทธิชัย ดันติพิพัฒน์ กรรมการผู้จัดการธนาคารอาคารสงเคราะห์⁷⁹

“หลักการของเอสโคร์วน่าจะมีประโยชน์ที่จะส่งเสริมให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้นราบรื่นและเจริญไปได้อย่างรวดเร็ว ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นธุรกิจที่ใหญ่มาก เป็นธุรกิจที่สำคัญของธนาคาร ถ้าหากการเงินบริการนี้ราบรื่น เจริญ มีการลงทุนมาก ย่อมดีมาก ผมคิดว่าเอสโคร์ว ถ้าหากใช้ในแนวทางที่ถูกต้องแล้วนี่จะเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับตลาดอสังหาริมทรัพย์นี้เจริญขึ้นในแง่ที่ดีสำหรับผู้บริโภคก็แน่นอน ที่สำคัญธนาคารคงจะปล่อยกู้ได้มากขึ้น เพราะว่าผู้ประกอบการ

⁷⁶ สมใจ วิริยะบัณฑิตกุล, บรรณาธิการ, เอสโคร์ว กฎหมายเป็นพิษ, พร็อพเพอร์ตี้มาร์เก็ต (พฤษภาคม 2538), หน้า 102.

⁷⁷ วิชัย สุวรรณบรรณ, บรรณาธิการ, เจาะลึกเอสโคร์ว ใครได้ใครเสีย, ฐานเศรษฐกิจ (14-17 มิถุนายน 2538).

⁷⁸ อติศักดิ์ ลิ้มปรุ่งพัฒนกิจ, บรรณาธิการ, เอสโคร์วเอเจนท์กลยุทธตลาดใหม่...แนวรบเชิงสร้างสรรค์ กรุงเทพฯธุรกิจ โสมสไตล์ (18 ตุลาคม 2538, หน้า 3-5.

⁷⁹ ฐปรีชา ลูกกึ่งศักดิ์, บรรณาธิการ, รับตัวของธุรกิจใหม่เอสโคร์ว (Escoff), วงการก่อสร้าง (ธันวาคม 2536), หน้า 172.

ไม่สามารถนำเงินดาวน์ไปลงทุนได้ และที่สำคัญคงจะเป็นในแง่ที่ว่าทุกอย่างจะเรียบร้อยไม่มีปัญหา ผมยังคิดว่าเอสโครว์เป็นสิ่งที่ดีและน่าที่จะมีวิธีจะนำมาเลือกใช้ เพื่อที่จะเป็นกลไกที่จะโปรโมท เพื่อที่จะส่งเสริมการซื้อขายกันให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ซื้อ ให้เป็นกลไกที่จะช่วยผู้ขายด้วย ในกรณีที่ผู้ขายเป็นน้องใหม่ในวงการ ยังไม่มีผลงาน เอสโครว์นี้จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าของเขา”

นายชัยวัฒน์ อุทัยวรรณ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการธนาคารไทยธนุ⁸⁰

“ เมื่อเอสโครว์มีผลบังคับใช้จริงจังจะส่งผลให้เกิดความคึกคักในวงการสถาบันการเงิน โดยเฉพาะในหมู่นักอาคาร แต่ในส่วนของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ หรือบริษัทประกันที่เข้าขายอยู่ด้วย ก็คงจะติดหนทางเสริมกลยุทธ์เพื่อเข้าไปแข่งขันแย่งชิงสัดส่วนตลาดจากเงินผ่อนที่จะไหลเข้าระบบอีกไม่ต่ำกว่า 6 หมื่นล้านบาทอย่างแน่นอน ค่าธรรมเนียมที่จะได้รับการให้บริการเอสโครว์ เป็นจุดหลักที่ทำให้วงการสถาบันการเงินทั้งหลายตื่นตัวเป็นอย่างมากในเรื่องนี้ แม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่มีมาตรการค่าธรรมเนียมที่แน่นอนก็ตาม แต่จากค่าธรรมเนียมเอสโครว์ที่จัดเก็บในอเมริกาที่อยู่ในอัตรา 250-400 เหรียญ หรือประมาณ 6,250 - 10,000 บาทนั้น แม้เมื่อมาปรับใช้ในไทย อาจจะต้องปรับให้น้อยลงบ้างก็ตาม แต่ก็ใช่อัตราที่ดึงดูดใจให้สถาบันการเงินพร้อมที่จะทุ่มเททันที หากเอสโครว์ได้เกิดขึ้นจริง”

นายพัลลภ กฤตยานวัช ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักกรรมการผู้จัดการธนาคารอาคารสงเคราะห์⁸¹

“ ควรนำเอสโครว์มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย เพราะเป็นระบบที่เป็นประโยชน์ในธุรกิจการซื้อขายเปลี่ยนมืออสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ซื้อ ผู้ขาย สถาบันการเงิน และระบบการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ในการนำเอสโครว์มาใช้ในประเทศไทยควรจะต้องพิจารณาถึงประเด็นเหล่านี้

(1) กิจกรรมเอสโครว์จะครอบคลุมกิจการซื้อขาย และกิจกรรมอื่นใดบ้าง ในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จะครอบคลุมอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายที่ดินแปลงย่อย ที่ดินจัดสรร บ้านพร้อมที่ดิน และอาคารชุด

(2) ใครสามารถประกอบกิจการตัวแทนเอสโครว์ได้บ้าง

(3) คุณสมบัติของตัวแทนเอสโครว์ และเจ้าหน้าที่เอสโครว์ควรเป็นประการใด

(4) องค์กรที่ควบคุมการประกอบกิจการเอสโครว์ ควรจะเป็นองค์กรใดของรัฐ

(5) การจ่ายค่าธรรมเนียมเอสโครว์ ฝ่ายใดจะจ่ายในสัดส่วนเท่าไร และจะจ่ายเมื่อใด

⁸⁰ สุชาติ สวัสดิ์ยานนท์, Escrow ของเล่นชิ้นใหม่ของนายแบบดี, ผู้จัดการรายเดือน (มิถุนายน 2538); หน้า 176-178.

⁸¹ พัลลภ กฤตยานวัช, เอสโครว์กับการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์, หน้า 11-12.

- (6) บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเอสโคร์ว ควรมิชอบเขตประการใด
- (7) ข้อห้ามตัวแทนเอสโคร์วมิให้กระทำมิอะไรบ้าง
- (8) หากมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นระหว่างคู่กรณีที่เป็นตัวการฝ่ายต่างๆ หรือหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งเอสโคร์ว ตัวแทนเอสโคร์วจะมีบทบาทอย่างไร”

8.1.3. นักวิชาการ

ดร.เจ็ดชัย ชันธัณษา สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง⁸²

“การสร้างสินค้าอสังหาริมทรัพย์ต้องใช้เวลา 1-2 ปี ในขณะที่ผู้ซื้อต้องจ่ายเงินไปก่อน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการมาคุ้มครองความเสี่ยงของผู้บริโภค เอสโคร์วเป็นการคุ้มครองทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภค อีกทั้งเอสโคร์วจะเข้ามาดูแลเงินดาวน์จำนวนหลายแสนล้านบาท ทำให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ”

นายวิโรจน์ ณ บางช้าง สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

“ปัญหาของผู้บริโภคส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องอสังหาริมทรัพย์มากกว่าสินค้าบริการ และเมื่อเกิดปัญหากับผู้บริโภค ทางกรมที่ดินก็ไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้กับผู้บริโภคได้ ทางสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคก็ช่วยเหลือให้เพียงทำการฟ้องร้องแทนผู้บริโภคเท่านั้น หลักการของเอสโคร์วจึงช่วยคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

8.1.4. นักกฎหมาย

รศ.ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล อาจารย์คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย⁸³

“ในเรื่องของเอสโคร์วเอเจนท์ถามว่าทำได้มั๊ย ตอบว่าทำได้โดยไม่ต้องมีกฎหมาย แต่จะเกิดขึ้นได้มั๊ย ตอบว่ายาก ในประเทศไทยเกิดขึ้นได้ยากมาก ไม่มีกฎหมายในเรื่องนี้กำหนดขึ้นมาเป็นกฎเกณฑ์ได้โดยเฉพาะ แต่สามารถที่จะทำได้ แต่ไม่ใช่ทำได้ที่อยู่ภายใต้การกำกับของกฎหมาย”

8.1.5. สมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

8.1.5.1 สมาคมธุรกิจบ้านจัดสรร

นายวีระเดช เตชะไพบูลย์ เลขาธิการสมาคมธุรกิจบ้านจัดสรร

“ข้อดีของเอสโคร์วในแง่ของผู้ประกอบการ ถ้าผู้ประกอบการทำตามสัญญาทุกอย่างด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต การเงิน และควมมีคุณภาพของงาน ลูกค้าย่อมไม่มีวันที่จะไม่จ่าย 60-70% นั้น ผู้ประกอบการย่อมหวังในเงินก่อนสุดท้ายก่อนนี้ ข้อเสียของเอสโคร์วก็คือ

⁸² วิชาญ สุวรรณบรรณ, บรรณาธิการ, เจาะลึกเอสโคร์ว ใครได้ใครเสีย.

⁸³ สุปรียา ลูกกสังข์, บรรณาธิการ, รับทราบธุรกิจใหม่เอสโคร์ว (E-scow), วงการก่อสร้าง (ธันวาคม 2538): หน้า 177.

(1) เมื่อเอสโครว์รับเงินจากลูกค้าไปฝากกับแบงก์ แต่กรณีที่ให้กับผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการไม่ต้องกู้เงินกู้ในอัตรา 14-15% เพราะผลของสิ่งนี้จะสะท้อนกลับมาหาราคาของบ้าน บ้านต้องแพงขึ้นอย่างแน่นอน

(2) ลูกค้าไม่มีสิทธิ์ตั้งเวลาการโอน ตามลูกค้าที่ว่าทั้งเงินนี้ไปซื้อของใหม่ได้ถูกกว่าก็ทั้งเงินมัดจำ ผลอันนี้เป็นสิ่งที่กลับมาทำให้ความเสี่ยงมากขึ้น ผู้ประกอบการก็ต้องบอกความเสี่ยงเหล่านี้ไปด้วย

เมื่อผู้ประกอบการไม่สามารถที่จะรับเงินดาวน์มาใช้ได้อย่างในปัจจุบัน ก็ต้องมี 2 วิธีคือ

(1) กู้เงินเพิ่ม

(2) ต้องเพิ่มทุน ก็จะส่งผลทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยต้องล้มตามสลายไป

8.1.5.2 สมาคมการค้าอสังหาริมทรัพย์

นางสาวณฤดี เคียงศิริ กรรมการสมาคมฯ

“การนำเอสโครว์มาใช้ ผู้ประกอบการจะขาดสภาพคล่องในเงินทุนหมุนเวียน ทำให้ต้องกู้เงินจากสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น ต้นทุนสูงขึ้น ราคาบ้านจะสูงขึ้น ผู้บริโภคจะได้บ้านในราคาที่แพง”

8.1.5.3 สมาคมตัวแทนและนายหน้าการค้าอสังหาริมทรัพย์

นายไพศาล บัณฑิตยานนท์ ประธานชมรมธุรกิจตัวแทนการค้าอสังหาริมทรัพย์³⁴

“ผมคิดว่าเราคู่กับความเสี่ยง เพราะถ้าเราทำโดยที่ไม่มีเอสโครว์นี้ความเสี่ยงจะสูงมาก และจุดนี้เป็นจุดสำคัญ เมื่อทุกฝ่ายได้เซ็นเอกสารอะไรต่างๆในการที่จะเปิดการซื้อขายอะไรเป็นที่เรียบร้อย ในวันที่จะทำการโอนนี้ เอสโครว์เอเจนท์ หรือบริษัทประกันกรรมสิทธิ์ที่ดินจะทำการตรวจสอบกรรมสิทธิ์ที่ดินในนาทีสุดท้าย เพื่อดูว่าตั้งแต่การเช็คครั้งสุดท้ายจนถึงปัจจุบันนี้มีการทอดแหกรบัญหาอะไรเข้าไปหรือไม่ ถ้าไม่มีปัญหาอะไรก็จะทำการโอนทันที และถ้ามีการจดจำนองต่อก็จะทำการจดจำนองต่อทันทีด้วยเช่นกัน เมื่อทำการโอนเรียบร้อยแล้วหน้าที่ของเอสโครว์เอเจนท์ก็คือ ทำการแจกจ่ายเอกสาร เงินทองต่างๆกลับคืน อีกทั้งผู้รับเหมา นายหน้าต่างๆก็ไม่ต้องเป็นห่วง เพราะทุกครั้งที่ได้รับเงินมา เอสโครว์อินสตรัคชั่นหรือคำสั่งเอสโครว์ได้กำหนดไว้ว่า รับเงินมาเท่าไร ให้ผู้รับเหมาเท่าไร ให้กับเจ้าของโครงการเท่าไร เหล่านี้ระบุไว้ชัดเจนสรุปแล้วก็เหมือนกับที่เราซื้อขายประกันการซื้อขาย”

³⁴ ชลิต กิติญาณทรัพย์, บรรณาธิการ, การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เอสโครว์ในสหรัฐอเมริกา, หน้า 106.

8.1.6 บริษัทเอสโคร์เอเจนท์

นายธีรพันธ์ นาทีกาญจนลาภ กรรมการผู้จัดการบริษัทเอสโคร์ เอเจนท์⁸⁵ จำกัด

“ได้ให้ความเห็นถึงคุณสมบัติสำคัญของเอสโคร์เอเจนท์ ว่า ควรเป็นสถาบันที่เชื่อถือได้ และมีหลักประกันว่าถ้าเกิดข้อผิดพลาดก็มีหลักประกันที่จะชดเชยความเสียหายได้ ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เอสโคร์จะให้คุณหรือโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ไม่เป็นที่ปรึกษาของผู้รับรอง หรือคำประกันรวมถึงการเป็นอนุญาโตตุลาการของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดของคุณสัญญา และเพื่อความมั่นใจเอสโคร์เอเจนท์ทุกรายจะต้องมีประกันในกรณีที่เกิดเหตุเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน ด้วยคุณสมบัติดังกล่าวหากให้ธนาคารเข้ามามีบทบาทในจุดนี้ การปฏิบัติหน้าที่ใน 2 สถานะจะยากลำบากเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ซื้อบ้านในโครงการที่ธนาคารเข้าไปมีส่วนถือหุ้นอยู่ด้วย มาทำเอสโคร์กับธนาคารไว้ก็ต่างหาก เมื่อเกิดปัญหาขึ้นจากฝ่ายผู้ซื้อ ทางธนาคารจะวางตัวอย่างไร

8.1.7 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดของการใช้เอสโคร์

8.1.7.1 จากงานวิจัยของนายอานันท์ ไม้พุ่ม⁸⁶ ได้สรุปว่า

“ถ้าจะเอสโคร์ที่ใช้อยู่ในต่างประเทศมาใช้ในประเทศไทยทั้งหมดก็อาจจะรอกันอีกนาน เพราะเอสโคร์มีจุดเด่น และจุดด้อยที่ไม่เหมาะสมกับระบบการจัดสร้าง และการขายที่อยู่อาศัยในประเทศไทย ดังนี้

จุดเด่น

เป็นตัวกลางที่เข้ามารักษามาตรฐานผลประโยชน์ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้ซื้อ ผู้ประกอบการ และสถาบันการเงินผู้ปล่อยเงินกู้สนับสนุนโครงการโดยเป็นตัวกลางที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

จุดด้อย

(1) จะเป็นตัวกลางที่เก็บรักษาโฉนดที่ดิน และเงินดาวน์ของผู้ซื้อไว้จนกว่าจะมีการโอนกรรมสิทธิ์ ซึ่งไม่เหมาะสมกับระบบการจัดสร้าง และการขายที่อยู่อาศัยในประเทศไทย เพราะ

(ก) ในเมืองไทยเงินดาวน์ของผู้ซื้อเป็นแหล่งเงินทุนแหล่งหนึ่งที่ต้องนำมาใช้ในการก่อสร้างโครงการ ถ้าขาดแหล่งเงินทุนตัวนี้แล้ว จะส่งผลกระทบต่อ 2 ประการ

- ผู้ประกอบการจะต้องลงทุนของตนมากขึ้นเพื่อทดแทนเงินตัวนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะไม่มีเงินทุนมากพอที่จะทำเช่นนี้ได้

- ผู้ประกอบการจะต้องกู้เงินจากสถาบันการเงินเพิ่มขึ้นเพื่อทดแทนเงินตัวนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้ยากเช่นกัน เพราะสถาบันการเงินจะไม่ปล่อยสินเชื่อเพื่อสนับสนุนโครงการมากขนาดนี้ หรือ

⁸⁵ สุชาติ สวัสดิ์ยานนท์. *Esacow ของเล่นชิ้นใหม่ของนายแบงก์*. หน้า 174.

⁸⁶ อานันท์ ไม้พุ่ม. “แนวคิดระบบองค์กรกลางในเรื่องการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์”, หน้า 98-99.

ถ้าสถาบันการเงินยอมปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ผู้ประกอบการต้องรับภาระดอกเบี้ยเพิ่มมากขึ้น

(ข) สถาบันการเงินเมื่อปล่อยเงินกู้ย่อมต้องมีโฉนดที่ดินจดทะเบียนเป็นหลักประกัน

(2) ระบบกฎหมายของประเทศไทยเป็นเรื่องที่ปรับปรุงแก้ไขกันยุ่งยาก ซึ่งถ้าจะให้มีความหมายรองรับตัวกลางนี้ คงจะต้องใช้เวลารอกันไปอีกนาน

แนวทางการปรับเอสโคว์

นายอานันท์ ยังได้ให้ความเห็นต่อไปว่าเอสโคว์ที่จะนำมาใช้ในประเทศไทยนั้น ควรจะมีการปรับในเรื่องของเก็บรักษาโฉนดที่ดิน และเงินดาวน์ของผู้ซื้อไว้จนกว่าจะมีการโอนกรรมสิทธิ์ ดังนี้คือ

(1) โฉนดที่ดินให้สถาบันการเงินผู้ให้กู้เป็นผู้เก็บรักษาโดยจดทะเบียนเป็นประกันหนี้ตามที่ปฏิบัติอยู่เช่นเดิม

(2) เอสโคว์จะเป็นเพียงผู้รับ และเก็บเงินดาวน์ของผู้ซื้อไว้เป็นการชั่วคราว เมื่อผู้ประกอบการเบิกเงินงวดเงินค่าก่อสร้างจากสถาบันการเงิน ซึ่งจะเบิกเป็นงวดๆตามผลงานการก่อสร้าง ก็ให้เอสโคว์จ่ายเงินดาวน์ที่เก็บมาให้แก่ผู้ประกอบการตามสัดส่วนเปอร์เซ็นต์ระหว่างเงินกู้ค่าก่อสร้างกับเงินดาวน์(ตามยอดการจ่อซื้อ)โดยให้ผู้ประกอบการนำไปรับเงินกู้ตามงวดงานของสถาบันการเงินที่ตนขอไปแสดงต่อเอสโคว์เพื่อเบิกเงินอีกส่วนหนึ่งจากเอสโคว์เป็นงวดๆไป

8.1.7.2 นายมัน ทวีติตระกูล และคณะ⁸⁷ ได้ทำการวิจัยผลของเอสโคว์ต่อสภาพคล่องทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจบ้านจัดสรรรายเล็ก โดยการนำเอสโคว์มาใช้ในประเทศไทย ทางกลุ่มผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

(1) ควรนำเอสโคว์มาใช้ในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไทย เพราะจะทำให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โดยภาครวมมีความเป็นระบบมากขึ้น ผู้ซื้อจะได้รับการคุ้มครองในขณะที่ผู้ประกอบการก็ต้องพัฒนาตัวเองให้มีคุณภาพขึ้น ผู้ประกอบการที่ไม่มีคุณภาพจะถูกคัดออกไปจากระบบโดยปริยาย

(2) ก่อนประกาศใช้เอสโคว์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรร่วมมือกันเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระบบนี้ให้เป็นที่เข้าใจของทุกๆฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(3) เมื่อประกาศใช้เอสโคว์ ควรเป็นการบังคับใช้กับผู้ประกอบการมากกว่าการกำหนดให้เป็นทางเลือก เพราะผู้ประกอบการที่ไม่เข้าระบบและไม่มีคุณภาพจะก่อปัญหาให้กับผู้ซื้ออีก

(4) การใช้เอสโคว์จะต้องครอบคลุมถึงธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ทุกประเภท เพื่อให้ความคุ้มครองผู้ซื้อในระบบอย่างทั่วถึง

⁸⁷ มัน ทวีติตระกูล และคณะ. "ผลของ Escrow ต่อสภาพคล่องทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจบ้านจัดสรรรายเล็ก", หน้า 79-81.

8.1.7.3. นิตยสารฟร็อพเพอร์ตี้ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการในประเด็นที่เกี่ยวกับเอสโคร์ว โดยสอบถามความเห็นเกี่ยวกับการนำเงินดาวน์ไปฝากไว้กับคนกลางนั้นว่าสมควรหรือไม่ และถ้ากฎหมายมีการบังคับให้ทำเช่นนั้น เงินดาวน์สมควรจะฝากไว้แก่ผู้ใด ผลของการสำรวจพบว่า

- ผู้ประกอบการที่เห็นด้วยที่จะให้มีคนกลางทำหน้าที่เก็บเงินดาวน์เท่ากับ 45 %
- ผู้ประกอบการที่ไม่เห็นด้วยที่จะให้มีคนกลางทำหน้าที่เก็บเงินดาวน์เท่ากับ 40 %
- ผู้ประกอบการที่ไม่ออกความเห็น 15 %

และเงินดาวน์สมควรจะฝากไว้ที่

- ธนาคารและสถาบันการเงิน 42 %
- แล้วยแต่ผู้ซื้อและผู้ขายจะตกลงกัน 18 %
- หน่วยงานรัฐ 8 %
- บริษัทประกัน 8 %
- สมาคม 8 %
- สภานายความ 4 %
- ไม่ต้องวางเงินดาวน์ 4 %
- ไม่แสดงความคิดเห็น 8 %

9. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของเอสโครวในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย

แนวความคิดเรื่องการใช้เอสโครวเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคนี้ ได้มีการเสนอมาไม่ต่ำกว่า 5 ปีแล้วจนกระทั่งได้มีการบรรจุมาตรการเรื่องการใช้เอสโครวครั้งแรกในร่างนโยบายที่อยู่อาศัยแห่งชาติในปี 2536 หลังจากนั้นก็ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ และการสัมมนาต่างๆบ่อยครั้ง จนกระทั่งล่าสุดในปี 2538 ทางการก็ได้ให้ความสนใจและผลักดันมาตรการนี้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยหน่วยงานราชการ 2 แห่งคือ

(1) กรมที่ดิน (โดยคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดินและอาคารชุด) ได้กราบบังคมทูลขอพระราชบัญญัติการจดทะเบียนที่ดินฉบับใหม่ที่มีบทบัญญัติที่ประยุกต์ใช้หลักการของเอสโครวบางส่วน โดยในมาตราที่ 31 ได้กำหนดให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรร(ที่ยังไม่ได้รับใบอนุญาตจัดสรรที่ดิน) มีสิทธิชำระค่าที่ดิน หรือที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างแก่สถาบันการเงินหรือองค์กรที่ผู้ขอทำการที่ดินจัดสรรกำหนด ซึ่งได้นำเสนอในการประชุมประชาพิจารณ์ไปแล้วเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2538

(2) กระทรวงการคลัง ได้จัดทำแผนแม่บททางการเงิน โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2538 เห็นสมควรให้มีการออกกฎหมายเพื่อรองรับระบบบัญชีค้าประกัน (เอสโครว์ Account) หรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อที่อยู่อาศัยที่ต้องชำระเงินล่วงหน้าก่อนจะได้รับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และต่อมาเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2538 กระทรวงการคลังได้ออกคำสั่ง “แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการออกกฎหมายรองรับระบบบัญชีค้าประกัน” ขึ้น⁸⁸

(3) เอสโครว์ในร่างพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.....

ร่างพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ..... ได้นำระบบเอสโครว์มาบัญญัติไว้ในมาตรา 31 แต่มิได้นำมาบัญญัติทั้งระบบเพียงแต่นำมาใช้โดยปรับบางประเด็นบางเรื่องให้มีความเหมาะสม อันเป็นการนำมาปรับบางส่วนเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีการขายที่ดินจัดสรรเท่านั้น จึงจะเรียกเอสโครว์อย่างที่เขาใจในเรื่องเอสโครว์โดยทั่วไปไม่ได้ ต้องทำความเข้าใจว่าระบบเอสโครว์ในความหมายของร่างพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ..... ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น ซึ่งได้บัญญัติในมาตรา 31 เป็นหลักดังนี้

มาตรา 31 “ในกรณีที่ผู้ขอทำการจัดสรรที่ดินทำการจำหน่ายที่ดินตามความในมาตรา 30 วรรคหนึ่ง สัญญาจะซื้อจะขายระหว่างผู้ขอทำการจัดสรรกับผู้ซื้อที่ดินจัดสรร จะต้องจัดทำตามแบบที่คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางกำหนดหรือให้ความเห็นชอบ”

ผู้ซื้อที่ดินตามวรรคหนึ่งมีสิทธิชำระค่าที่ดินหรือค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามสัญญาจะซื้อจะขายแก่สถาบันการเงินหรือองค์กรที่ผู้ขอทำการจัดสรรที่ดินกำหนดให้เป็นผู้ชำระค่าที่ดินหรือค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างแทน และผู้ขอทำการจัดสรรที่ดินจะมีสิทธิได้รับเงินจำนวนดังกล่าวจากสถาบันการเงินหรือองค์กรที่ผู้ขอทำการจัดสรรที่กำหนดต่อเมื่อผู้ขอทำการจัดสรรที่ดินได้รับใบอนุญาตจัดสรรที่ดินแล้ว

ในกรณีที่ผู้ขอทำการจัดสรรที่ดินจะรับเงินที่ดินหรือค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามความในวรรคสอง ผู้ขอทำการจัดสรรที่ดินจะต้องจัดหาสถาบันการเงินที่คณะกรรมการเห็นชอบมาทำสัญญาประกันกับคณะกรรมการก่อนว่า หากจะต้องคืนเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่ผู้ซื้อที่ดินจัดสรร สถาบันการเงินจะเป็นผู้ชำระเงินดังกล่าวให้แก่ผู้ซื้อที่ดินจัดสรร

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการเกี่ยวกับการชำระเงินค่าที่ดินหรือค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้กำหนดในกฎกระทรวง ให้นำความในมาตรา 29 มาใช้บังคับกรณีที่มีผู้ทำการจัดสรรจะทำการจำหน่ายที่ดินตามแผนผังโครงการและวิธีการจัดสรรที่ดินก่อนได้รับอนุญาตโดยอนุโลม

⁸⁸ พัสลก กฤตยานวัช, เอสโครว์กับการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อบ้านอสังหาริมทรัพย์, หน้า 2-3.

หลักเกณฑ์การเข้าสู่ระบบเอสโคร์ว์เริ่มต้นด้วยการที่ผู้ขอทำการจัดสรรที่ดินจังหวัด ตาม มาตรา 18 พร้อมทั้งแสดงหลักฐานรายละเอียดรวมถึงการกำหนดสถาบันการเงินหรือองค์กรผู้รับ ค่าที่ดินหรือค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างแทน ตามมาตรา 20 และเมื่อคณะกรรมการจัดสรรที่ดินได้ พิจารณาเห็นชอบแผนผัง โครงการ และวิธีการในการจัดสรรที่ดินแล้ว แต่ยังไม่ได้รับใบอนุญาตผู้ ขอจัดสรรที่ดินก็จำหน่ายที่ดินก่อนได้รับใบอนุญาตได้ถูกต้องตามกฎหมาย(มาตรา30วรรคหนึ่ง)

เมื่อมีการจำหน่ายก่อนได้รับใบอนุญาตก็เข้าสู่ระบบเอสโคร์ว์ โดยผู้ทำการจัดสรรได้ กำหนดสถาบันการเงิน หรือองค์กรเป็นผู้รับชำระค่าที่ดินหรือที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างจากผู้ซื้อแทน ตามที่ได้เสนอต่อคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัดแล้วนั้น ผู้ซื้อเมื่อตกลงทำการซื้อขายที่ดินที่ขอ ทำการจัดสรร ผู้ซื้อมีสิทธิเลือกที่จะขอชำระเงินค่าซื้อขายให้กับสถาบันการเงินหรือองค์กรที่ผู้ขอ ทำการจัดสรรกำหนด หรือจะชำระกับผู้ขอทำการจัดสรรโดยตรงก็ได้ ผู้ขายหรือผู้ขอทำการจัดสรร ที่ดินไม่มีสิทธิบังคับผู้ซื้อว่าให้ชำระเงินค่าที่ดินต่อผู้ขายโดยตรงไม่ได้ เพราะมาตรา 31 วรรคสอง บัญญัติให้เป็นสิทธิของผู้ซื้อที่จะเลือก เมื่อมีการชำระหนี้ค่าซื้อขายที่ดินโดยปกติให้ระบบขายเงิน ดาวน์และต่อมาได้รับใบอนุญาตจัดสรรที่ดินแล้วผู้ขอทำการจัดสรรที่ดินจะขอรับชำระเงินจาก สถาบันการเงินหรือองค์กรได้แต่ผู้ขอจัดสรรที่ดินจะต้องหารธนาคารหรือสถาบันการเงินมาทำ สัญญาประกันความรับผิดในกรณีไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์ แต่ผู้ขอจัดสรรที่ดินจะขอลดส่วนการ ประกันความรับผิดได้ก็เมื่อมีการโอนกรรมสิทธิ์ที่จัดสรรแก่ผู้ซื้อตามส่วน ตัวอย่างถ้าหากมีการขอ จัดสรรที่ดิน 200 แปลง ทำขายไปแล้ว 100 แปลง ต่อมาได้รับใบอนุญาตจัดสรรที่ดินก็ทำสัญญา ประกันความรับผิด 100 แปลง ต่อมามีการโอนกรรมสิทธิ์ 20 แปลง ก็ขอลดส่วนประกันความรับผิด 20 แปลง และถ้าหากมีการโอนกรรมสิทธิ์อีก 20 แปลงก็ขอลดส่วนประกันความรับผิดอีก 20 แปลงได้ เมื่อมีการโอนกรรมสิทธิ์ทั้งหมดแล้วก็ขอลดการประกันความรับผิดต่อคณะกรรมการจัด สรรที่ดินจังหวัดได้ทั้งหมด (เฉพาะประกันความรับผิดในการโอนกรรมสิทธิ์เท่านั้น) โดยหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการตามกฎหมายกระทรวง ดังนั้นระบบเอสโคร์ว์ตามมาตรา 31 จึงเกิดขึ้นใน กรณีการขายก่อนได้รับอนุญาตเท่านั้น เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วผู้ซื้อก็ต้องชำระค่าที่ดินหรือค่า ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างต่อผู้ขายโดยตรงผู้ซื้อจะอ้างสิทธิการชำระเงินตามระบบเอสโคร์ว์ไม่ได้

(4) ชมรมธุรกิจตัวแทนการค้าอสังหาริมทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ลองกำหนดขั้นตอน ของ การใช้เอสโคร์ว์ในการซื้อขายที่อยู่อาศัยในประเทศไทยไว้ดังนี้⁸⁹

(4.1) ทำสัญญาซื้อขาย

(4.2) เปิดบัญชีเอสโคร์ว์ กับตัวแทนเอสโคร์ว์

⁸⁹ ชมรมธุรกิจตัวแทนการค้าอสังหาริมทรัพย์แห่งประเทศไทย, การซื้อ - ขายอสังหาริมทรัพย์โดยใช้เอสโคร์ว์ในสหรัฐอเมริกา,

- (4.3) รับเงินมัดจำจากผู้ซื้อ และทำการเปิดบัญชีเอสโคว์ฝากกับสถาบันการเงิน
- (4.4) ตัวแทนเอสโคว์ ทำการสอบประวัติของกรรมสิทธิ์ที่ดินจากกรมที่ดิน
- ชื่อเจ้าของกรรมสิทธิ์
  - ภาระจำยอม
  - ภาระผูกพัน
  - สินเชื่อ
- (4.5) สั่งการรังวัด
- (4.6) ขอรายละเอียดจากเจ้าหนี้ ถึงสภาพหรือสถานะของหนี้สิน และหนี้ค้างชำระ
- (4.7) ส่งรายละเอียดให้ผู้ให้กูรายใหม่
- (4.8) ตรวจสอบราคาประเมินกับกรมที่ดิน
- (4.9) ตรวจสอบค่าธรรมเนียมการโอนและค่าภาษีการโอน
- (4.10) ทบทวนว่าทุกฝ่ายปฏิบัติตามเงื่อนไขทุกขั้นตอน
- (4.11) รับเงินผ่อนตามงวดสัญญาจากผู้ซื้อ
- (4.12) ตรวจสอบการก่อสร้างตามสัญญาของผู้ขายจากผู้รับผิดชอบ
- (4.13) ชำระเงินตามงวดสัญญาของผู้ขายจากผู้รับผิดชอบ
- (4.14) เตรียมบัญชีการเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้ผู้ซื้อ-ผู้ขาย ตรวจสอบก่อนโอน
- (4.15) ทบทวนรายละเอียดกับเจ้าหนี้และผู้ให้กูรายใหม่
- (4.16) รับชำระเงินงวดสุดท้ายและค่าธรรมเนียมจากผู้ซื้อและผู้ขายเป็นแคชเชียร์เช็ค
- (4.17) รับเงินจากผู้ให้กูรายใหม่และโอนดจากเจ้าหนี้หรือผู้ขาย
- (4.18) นำเอกสารในการโอนให้ทุกฝ่ายลงนาม
- (4.19) ทำการตรวจสอบประวัติกรรมสิทธิ์ที่ดินครั้งสุดท้ายก่อนโอน ให้แน่ใจว่าไม่มีการสอดแทรกสิ่งที่ผิดปกติเข้าไป
- (4.20) หากไม่มีปัญหา ก็จะทำการลงทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินทันที และทำการจดจำนองอีก
- (4.21) เมื่อทำการโอนเรียบร้อย ก็จะทำการแจกจ่ายเงินและเอกสารให้กับทุกฝ่าย
- ปลอดจำนองจากเจ้าหนี้เดิม
  - ผู้ขาย
  - นายหน้า
  - ผู้รับเหมา
  - และโอนดให้กับผู้ซื้อหรือผู้ให้กู